

III. évfolyam.

1893. október.

4. szám.

AZ ÁLLATOK ÓRE.

AZ

ORSZÁGOS ÁLLATVÉDELMI EGYESÜLET
KÖZLÖNYE.

SZERKESZTI

Dr. SZALKAY GYULA,

AZ EGYESÜLET IGAZGATÓ-TITKÁRA.

ÁLLAMI FŐREALTANODAI RENDES TANÁR, AZ AARAU, BÉCSI,
BREMAI, DRESDAI, KRAKÓI ÉS TURINI ÁLLATVEDŐ-EGYESÜLETEK
TISZTELETBELI TAGJA.

BUDAPEST 1893.

RÓZSA K. ÉS NEJE KÖNYVNYOMDÁJA.

Egyesületi mondanivalók.

Hivatalos helyiség: Budapest, IV. kerület, kalap-utca 12-emelet, 4. ajtó.

Hivatalos órák naponként délután 4—6-ig tartanak, amikor a pénztáros felvilágosítást ad, feljelentéseket, tagsági nyilatkozatokat, tagdíjakat stb.-t elfogad.

Az igazgató-titkárral pedig szerdán és szombaton 4—6-ig lehet értekezni.

Az évi-díj beküldésének könnyebbitésére e számhoz vidéki tagtársaink számára postautalványt mellékelünk. Három hónapon túl a tagdíjak az illetők költségére postamegbizással fognak beszerezni.

Kérjük azon tagtársainkat, kik tagsági díjukkal még hátralékban vannak, a tagsági díjat az egyesület hiv. helyiségébe minél előbb beküldeni.

Legfontosabb és legégetőbb szükség fiókegyesületek alakítása, kérve kérjük tagtársainkat, legyenek szívesek ismerőseik körében oda hatni, hogy a humanitásnak minden ágára, tehát az állatvédelemre is terjeszszék ki figyelmüket, hogy minél több fiók alakíttassék.

Alapszabályaink legfontosabb pontjait ime ide iktatjuk:

Kivonat az Állatvédő Országos Egyesület alapszabályaiból.

Czélja.

2. §. a) Az állatokat mindenféle kínzás és zaklatás ellen, a fennálló törvények keretén belül mozgó eszközökkel megvédelmezni; ide értvén a madarak elfogása és fészkeiknek kirablása ellen való megvédelmezését is.

b) Oda törekedni, hogy az országban minél nagyobb számmal létesüljenek ehhez hasonló czélu egyesületek.

4. §. Az egyesület nem a hatóság ellenében, hanem annak támogatására van hivatva. Ennélfogva mindent megtesz arra nézve, hogy jogi személy jellegével felruháztatva közhasznú, és úgy erkölcsileg, mint gazdasági tekintetben fontos működését minél hathatóbbá tehesse.

Eszközök.

5. §. a) Jóindulatu felvilágosító közbelépés által, szükség esetén a hatóság közbenjöttével az állatok zaklatásának és kínzásának megakadályozása.

b) Jó példával előljárva az oktatólag és felvilágosítólag való hatás.

c) Az okszerű állatvédelemnek irodalmi úton való terjesztése, kivált az iskolára és serdülő ifjúságra való tekintettel is.

d) Előadások segítségével, melyeket az egyesület úgy a főváros egyes kerületeiben, valamint az ország különböző helyein a létező előítéletek eloszlatása és fiókegyesületek létesítése czéljából kiválóbb szakférfiak által tartat,

AZ ÁLLATOK ÖRE

Megjelenik
január, ápril,
július és
október 1-én.

Előfizetési ár
nem tagok részére
2 frt az egész évre.

Az egyesületi
tagok 1 frtnyi tagdíj
fejében kapják: az
„Állatok öre“-t,
és az „Állat-
védők naptárát“.
A többi kiadvá-
nyokat olcsóbban.

Szerkeszti az
Országos Állatvédő-
Egyesület meg-
bízásából

Dr. SZALKAY GYULA
igazgató-titkár.

Hivatalos helyiség
IV. kalap-utca 12. szám.

Szerkesztő lakása:
II. Fazekas-tér 8. I. em.

Azokért
szólalunk fel, kik
magukért nem
tudnak beszélni.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázati felhívás állatorvosainkhoz.

Az állattenyésztésnek főtörekvése, hogy az állatok munka-
közben, a szállításánál, a szaporításánál, a piacra való veze-
tésénél egészségesek maradjanak; hogy se a munkában és
szállításnál, sem a levágásnál ne kínoztassanak. Az
állatgondozás tehát nem más, mint állatvédelem.

Epp ezért állatvédelmi szempontból nagyon fontos, hogy
az egészséges házi állatok etetése, itatása, elhelyezése, keze-
lése, levágatása stb. célszerűen és humanusan végrehajtás-
sék. Még fontosabb állatvédelmi szempont alá esik a beteg
állat okszerű ápoltatása, gyógyíttatása és levágatása.

Az Országos Állatvédő Egyesület ezennel pályázatot hir-
det a következő tételre:

„Miképen kell az egészséges és beteg álla-
tokat leghumanusabban és legecélszerűbben
levágni?“

A körülbelül egy nyomtatott ívnyi terjedelemben jó, nép-
szerű magyar nyelvben irt munka ne csak a szarvasmarha
levágásával, hanem a borju, juh, kecske, sertés és ló levágá-
sával foglalkozzék. A régi lebunkozási mód mellett a most
divó levágási rendszert is ismertesse; és mindezek közül

megállapítandó, melyik volna a legcélszerűbb levágási mód és melyiket kellene alkalmazni.

A jeligés levéllel ellátott dolgozat legkésőbb folyó évi december 15-ig az Országos Állatvédő Egyesület hivatalos helyiségébe (Kalap-utca 12.) küldendő.

A legjobb mű 50 azaz ötven koronával fog a közgyűlés által megjutalmaztatni. A közlésre alkalmas pályaművek az egyleti kiadványokban való megjelenésük után a szabályszerű tiszteletdíjakban részesíttetnek.

Kelt Budapesten, 1893 szeptember 22-én tartott választmányi ülésből.

Dr. Szalkay Gyula,
igazgató-titkár.

Dr. Verédy Károly,
kir. tanácsos, elnök.

Szabályrendelet az állatok megvédéséről.

Égető szükségé vált, hogy közigazgatási intézkedések által az állat bántalmazásoktól megóvassék és gazdasági érdekeinknél fogva is kíméltessek. A szolganép nem gondol gazdájának jószágával, durva bánásmód által csakhamar tönkre juttatja a vonóállatot, de sok helyütt maga a gazda, nem bírván kellő tájékozottsággal és értelemmel: vonóállatait serkentése és fenyítésénél a legborzasztóbb lelketlenséget követi el; a rossz szerszám, az oktalan hajtás, a vásárra hajtott állat ápolásának elhanyagolása által saját kárán dolgozik; beteg állatait kuruzslással, babonával gyógyítani akarja stb. Itt az ideje, hogy jóakaró intésekkel, oktatással tájékoztassuk a köznépet, és a hol ez nem használ, a törvény szigorával kell fellépünk.

A földmivvelésügyi magyar kir. miniszter, gróf Bethlen András úr ő exellentíája múlt évi 31060/92. szám alatt az aprómarha és szárnyasok piaczi forgalmának szabályozása tárgyában adott ki egy rendeletet, de ez nem ölelte fel az összes állatok védelmét, épp ezért törekedtünk egy ily rendelet létesítésére, mely nemcsak az élő állatok védelmére, hanem a leölendő állatok levágási módjára is vonatkozzék.

Egyesületünk igazgató-titkára felszólította dr. Kiss Mihály aranyos-maróthi főszolgabíró urat, hogy mint kiváló közigazgatási szakember, mint kitűnő író és ismeretes publicista álljon az állatvédelem szolgálatába, dolgozzon ki egy ily állatvédelmi szabályzatot. A főszolgabíró a legnagyobb előzékenységgel vállalkozott e munkára és több humánus érzékkel bíró földbirtokos gazdával és állatorvossal az alább közölt tervezetet beküldötte.

Az egyesület választmánya a legnagyobb örömmel fogadta a tervezetet, elismerő köszönetét fejezte ki a szolgabíró úrnak,

elhatározta: hogy közlönyünkbe kinyomattassék és felszólította a választmányi tagokat, hogy netáni megjegyzéseiket közöljék a titkári hivattal, hogy az október végén tartandó ülésen az elaboratum egészen elkészülve megvitattassék.

De nemcsak a választmányi tagokat kérjük, hanem az egyesületnek bármely tagja küldheti be megjegyzését, sőt kérjük a tagokat, hogy ezt tegyék; több szem többet lát. Hogy az egész országra érvénnyel birjon, szükséges, hogy az ország minden vidékéről szóljanak hozzá a tagok, meg a közigazgatási személyek és általában minden ember, a ki érzékkel bir a néma vagyis szónélküli teremtmények iránt. Ha ezen rendelet meg is felel a dunáninnen, a dunántúli, a tiszáninnen megyékben és a királyhágóntúli részekben, kérdés, hogy a nagy alföldre, a hol a nagy tanyai gazdaságok, a gulyák és ménesek vannak, érvénnyel birhat-e? Nem volna-e itt speciális rendszabályokra szükség?

Kérjük az alföldön lakó tagjainkat e kérdéshez hozzá szólani, vagy nekünk oly közigazgatási hivatalnokokat, főszolgabírókat, földesurakat megnevezni, kiket e tekintetben felszólíthatnánk.

Azt akarjuk, hogy e szabályrendelet az ország összes nagy- és kisközségeire nézve érvénnyel birjon, illetőleg a miniszteriumok részéről elfogadtassék. A nagyobb városokban más irányban mozgó rendelet lesz szükséges. Azt majd később kidolgozzuk.

A mi ezen szabályrendeleti tervezetet illeti, még felveendőnek véljük a denevérekről szóló és a medvetánczoltatás ellen szóló fejezetet. Az ebekről szóló fejezetben az ebek védelmére és nem irtására kell a fősúlyt fektetnünk, más részről el kell tiltani, hogy az eb vonóállat gyanánt használtassék, mint ezt morva, cseh, ausztriai tartományokban, Németországban és Belgiumban látjuk. A magyar ember ugyan azt nem szokta, de az idegen, bevándorolt népek, különösen a határszéli városokban, pl. Pozsonyban, Sopronban gyakorolják. Csak növényevő állatot szabad és lehet teherhordásra és vonásra használni, húsevő és ragadozó állatot pedig soha. Angolországban is el van tiltva a kutyákat teherhuzásra alkalmazni.

Szabályrendeleti javaslat az állatoknak megvédéséről.

ELSŐ FEJEZET.

A vonó állatokról.

1. §. Három éven alóli lovat vagy szarvasmarhát szántásra vagy teher szállításra használni nem szabad.
2. §. Két éven alóli lovat és szarvasmarhát egyáltalán nem szabad könnyű, személyszállító kocsiba sem befogni.
3. §. Vemhes kanczát vagy tehenet az utolsó 4 hétben szántásra vagy teher szállításra használni nem szabad.

4. §. Szántásra és teherszállításra a következő esetekben nem szabad három évnél idősebb állatokat sem használni:

a) a pata bármely kóros eseteiben;

b) a lábszáron jelentkező oly sebesüléseknél, melyeknek következtében sántítás áll be;

c) a mennyiben a vonóállat oly testrészén van nyílt seb, hol a számszám (járom) által maratik;

d) minden belső betegülések eseteiben;

e) kancza és tehén 6 hétig a megellés után.

5. §. Két évnél idősebb állatokat sem szabad egyáltalában befogni a következő esetekben:

a) pata-gyulladásoknál;

b) a térdizület lobjainál;

c) kanczánál és tehénél két héten át a megellés után.

6. §. A vonóállatok testi erejéhez s az út minőségéhez mért tehernél többet nem szabad szekérre rakni.

7. §. Oly útrészekben, melyeknél az emelkedés jelentékeny: a terhet lerakás útján kell csökkenteni, vagy pedig előfogatot kell alkalmazni.

8. §. Dombos, hegyes vidéken minden járművet, a teherszállító szekereket pedig mindenütt, fékező készülékkel kell felszerelve tartani.

9. §. A téli időszakban november 15-étől márczius hó 15-éig vonóállatokat szabad ég alatt éjjeleztetni tilos. Az év többi hónapjaiban, kivéve a június 15-étől aug. 31-éig terjedő nyári időszakot, szabad ég alatt való éjjelezésnél a lovak takaróval fedendők be.

10. §. Etető állomáson-téli évszakban 10°-nál nagyobb hidegben csak is fedett és zárt helyen szabad a vonó állatokat elhelyezni az etetés ideje alatt. 10°-nál kisebb hidegben pokrócczal betakarva nyitott állásban etethetők az állatok. Teljesen szabad ég alatt csakis kettős takaróval letakarva etethetők az állatok. Azonban, ha az etető állomáson két óránál hosszabb időn át marad az állat, akkor zárt és fedett helyen való elhelyezéséről kell feltétlenül gondoskodni.

11. §. Etetés nélkül a kocsmák előtt tilos a téli évszakban, még pedig november 1-től április hó 15-ig, állatokat állni hagyni. Ha az év többi hónapjaiban egy óránál hosszabb időn át áll a vonóállat a kocsmá előtt, akkor azt meg kell etetni és itatni. Midőn pedig az éjjeli időben történik, az állatok takaróval fedendők be, kivéve jun. 15-től aug. 31-ig terjedő időszakot, mikor takaróra nincs szükség.

12. §. Folyó vizekben és tavakban usztatással kapcsolatosan itatni a vonóállatokat a téli évszakban, november 1-től április 15-ig tilos.

Jégdarabokkal vagy hóval vegyes vízzel állatokat itatni tilos.

13. §. Az éjjeli legeltetés, a mennyiben az a mezőrendőri törvény által megengedtetik, csakis a nyári évszakban, vagyis ápril 1-től október hó 15-ig gyakorolható.

14. A vonó-állatok elhelyezése akként eszközözendő az istállóban, hogy az állat elegendő helylyel bírjon a lefekvéshez.

A téli évszakban, vagyis november hó 1-től ápril hó 15-ig, az istállók térfogatának az elhelyezett állatok számával oly arányban kell lennie, hogy sem az állatok kigőzőlőgése folytán szűk téren túlságos meleg ne keletkezzék, sem pedig ellenkezőleg a túlnagy térfogat mellett az állatok kigőzőlőgése ne legyen elégséges megfelelő meleg létesítéséhez.

Az első esetben megfelelő szellőztetés által kell segíteni, a másik esetben pedig az istálló térfogatát kell kisebbre, pl. takarmány vagy alomszalma elhelyezése útján, átalakítani.

15. §. Szántás, vagy más mezőgazdasági munkánál délben 1½ órai pihenő időt kell a vonóállat részére engedni, s ez alatt annak megetetését s megitatását foganatosítani.

Hasonlóképp kell a munka megkezdése előtt s annak befejeése után az állat megetetéséről s megitatásáról gondoskodni.

16. §. Szántásban s teherszállításban 15 óránál tovább nem szabad a vonó-állatot, az etetési időt nem számítva, igénybe venni.

17. §. Fuvarozásnál egy folytában 4 órán túl nem szabad pihenő állomás, s ezen való megetetés és megítatás nélkül a vonó-állatot igénybe venni. Ezen pihenésnek legalább 1 $\frac{1}{2}$ óráig kell tartani. Kemény országúton vasatlatlan ökörrrel 6 órán túl egy folytában fuvarozni nem szabad.

18. §. Rendkívüli sürgős mezei munkaidőben, így aratáskor s cséplés idején a vonó-állatok a 16. §-ban megállapított maximalis munkaidőn túl is igénybe vehetők.

19. §. Közveszély esetén egyáltalán korlátlanul vehetők a vonó-állatok, a felmerülő szükséghez képest igénybe.

20. §. A munkában levő állatnak az etető és itató nagy pihenő időn kívül, időnkint és helyenkint rövid megállást kell engedni, hogy kifújhassa magát s az ürüléktől megszabadulhasson. Forró nyári időben a vonó állatot az etető időn kívül is többször meg kell itatni.

21. §. A vonó-állatok serkentésére egyedül ostor, lovaknál hátról való hajtás esetén vessző vagy nem túlélés sarkantyú használható. A fékezésre csakis a fék vagy kantárszár vehető használatba.

A vonó-állatok ok nélküli ostorozása, azoknak ostornyéllel, bottal, kötéllel, lánczczal, vagy más hasonló eszközzel való fenytése, ökörrrel való ütése, lábbal való rugása tilos.

A vonó-állat fejére, hasára, nemi részeire és lábaira alkalmazni a testi fenytéseket nem szabad.

Ezen tilalom alól az esetre van kivételnek helye, ha a megvadult állat másképp megfékezhető nem volna.

22. §. Elesett vonó-állatokat előbb a szerszámból (járomból) kell kifogni s ezután lehet felkelésre ösztönözni. Az állatot ily alkalommal bántalmazni tilos.

23. §. Téli időben a lovak éles patkóval látandók el.

24. §. Nem szabad vonóállatokat ügetve hajtani a következő esetekben.

1. Szarvasmarhát soha és semmi esetben sem.

2. Teherszállító szekeret meredek lejtőn felfelé.

3. Fékező nélküli járművet meredek lejtőn lefelé.

4. Teljesen megvadult lovakat.

25. §. A vonó-állatok szerszámaikat (jármát) megfelelőleg gondozni s akként kell alkalmazni, nehogy azok a vonó-állat testére nyomást gyakoroljanak, azon horzsolásokat vagy sérüléseket okozzanak. A mennyiben a szerszám vagy járom az állat testén horzsolást vagy sérülést okozott, ezen horzsolás vagy sérülés teljes begyógyulásáig a járom vagy hám alá pokrócz vagy bőr teendő. Nagyobb sebeknél befogni tilos a vonó-állatot.

26. §. Vásárra hajtott vonó-állatok számára takarmány-készletet tartozik azok szállítója magával vinni, s azok megetetését és itatását a vásár alatt is foganatosítani; a mennyiben fél napnál, vagyis 12 óránál tovább időzik a vásár helyén.

27. §. Midőn valamely vonó-állat munka vagy útközben gyógyíthatlan lábtörést szenved, erről az előljároságnak rögtön jelentés teendő.

Az előljároság kéredelem nélkül rendelkezni tartozik az állat levágatása s húsának mikénti felhasználása iránt. Ilyen esetben az óltulajdonostól húsfogyasztási adót beszédni nem szabad. A mennyiben a tulajdonos az állat húsát otthon kívánja házilag felhasználni, erre jogosult, s az előljároság részéről meg nem gátolható. A ló húsának emberi élvezetre való bocsátása, ilyen esetben rendes vágomarhát illetőleg érvényben álló szabályok korlátai között van megengedve.

Ily esetben a lovat nem a homlokra alkalmazott ütés, hanem tarkószurás által kell levágni.

28. §. Munka vagy útközben elhullott állat azon községbeli gyepre szállítandó az érdekelt fél (tulajdonos vagy eseléd) által, melynek batárbán az elhullás történt.

Ily esetről a községi előljároságnak azonnal jelentés teendő. Az eltakarítással járó költségeket az állattulajdonos viseli. Ezen költségek fedezetének biztosítására az elhullott állat bőre, a mennyiben az nem ragályos kórban hullott el, az előljároság által zálogba visszatartható.

MÁSODIK FEJEZET.

A növendék- és aprómarháról.

29. §. A növendékmarha, nevezetesen a csikók, tinók, üszök és borjúk elhelyezésére az istállóban egy korláttal teljesen elkülönített hely használandó. Ezeket a vonó-állatok közt elhelyezni tilos.

Külömben a 9—14. §§. a növendék és aprómarhát illetőleg is teljes érvénynyel bírnak.

30. §. A növendékmarhának egy napi járó földnél messzebb fekvő helyen tartott vásárra, piacra való hajtásánál az állatok 1 napi élelmezéséhez szükséges takarmánymennyiséget köteles a tulajdonos, megbízott készletben tartani; mert egyrészt az útszéli legeltetés törvényesen tiltott, másrészt pedig a vásáron megfelelő takarmánykészlet nehezen szerezhető be.

A vásárra, piacra hajtott növendékmarhát köteles a tulajdonos, (vagy megbízottja) megetetni és itatni, a mennyiben a vásár helyén félnapon túl tartózkodik.

31. §. Borjúkat, melyek nagyobb távolságra nem hajthatók, akként kell a szekéren elhelyezni, hogy — a mennyiben alkalmas ketrecz nincs a szekéren alkalmazva, melyben az állat szabadon állhat s fektetik, — az állat bő alomba legyen belefektetve. Két borjunál többet ily módon egy szekéren elhelyezni nem szabad. A borjú lábait kötéllel vagy spárgával összekötni tilos; heveder vagy szalag alkalmazandó a lábak összekötésére.

Az ily módon szállított állatok lábait, mielőtt rendeltetési helyükre érkeznek, kikötendő; megetetésök és megítatásukról tulajdonosa gondoskodni tartozik.

32. §. Birkákat szarvasmarhával közös istállóban csakis az esetben szabad elhelyezni, ha közvetlenül az ajtó mellett van egy teljesen bedeszkázott vagy sűrű ráccsal elkészített hely számukra elkülönítve, melybe az istálló-ajtó mellett közvetlenül nyílik a bejárat.

33. §. Birkát usztatni csakis a meleg évszakban, vagyis május hó 15-től szeptember hó 15-éig bezárólag szabad.

34. §. Juhnak vagy báránynak vásárra, piacra szállításánál a 30. és 31. §§-ok határozmányai tartandók be.

35. §. A kecskék elhelyezésére a marha-istállónak ráccsal teljesen elkülönített helye használható csak, ha nincsen számukra külön ól berendezve. Birkákkal közös akolban a kecskék elhelyezhetők.

36. §. Kecskéknél vásárra vagy piacra szállításánál a 30. és 31. §§-ok határozmányai tartandók be.

37. §. Sertéseket csakis egy külön ólban szabad elhelyezve tartani. Ezen ólok a teli évszakban, ha csak farudakból vagy fonásból lennének alkotva, vagy agyaggal kitapasztandók s az állatok bő alommal látandók el.

38. §. Sertéseknél vásárra, piacra szállításánál a 30. és 31. §§-ok határozmányai tartandók be.

39. §. A mennyiben a növendék vagy aprómarha a vásárra, illetőleg piacra lábón való hajtásnál gyógyíthatlan lábtörést szenvedne, azt a 31. §-ban megszabott módon lehet csak tovább szállítani. Ilyen eset azon község előljáróságának, hol az értékesítés foganosítottatni szándékolatik, bejelentendő.

Az értékesítés azonnali fogyasztásra (levágatásra) az előljáróság felügyelete alatt eszközözendő.

40. §. A vásárra, piacra hajtott, vagy a 30. §-ban előírt módon szállított növendék- vagy aprómarhának útközben való elhullása esetén a 28. §. határozmányai tartandók be.

HAMADIK FEJEZET.

A vágó illetve szűrő marháról.

41. §. Mészárosok vagy hentesek a levágatásra illetve leszúrásra beszerzett állatok hajtásánál és szállításánál a 30. és 31. §§-ok legszigorubb betartására kötelesek.

42. §. Szarvasmarha levágatás előtt a homlokra alkalmazott ütessel elbódítandó, csak azután vágandók át nyakán az üterek és vizerek. Szarvasmarhát előleges elbódítás nélkül levágni tilos.

43. §. A míg a levágott szarvasmarha testrészei s vére a vágóhídról el nem takarítottak, nem szabad ugyanazon helyre egy másik szarvasmarhát levágatás végett felállítani s levágni.

Több darabot egyidejűleg ugyanazon vágóhídon csakis azon esetben lehet levágni, ha ehhez megfelelő hely és berendezés áll rendelkezésre.

44. §. A levágatásnál csak emberi erőt szabad az állat megfékezéséhez használni. Az állatra nagy véreket uszítani, s ezek útján megállítani nem szabad.

45. §. Mészárosok vagy bentések kötelesek a levágott állatok, illetve azok testrészeinek szállítását akként eszközölni, hogy azok a szekéren tökéletesen betakarva legyenek.

46. §. Levágott marha testrészeit, vagy leszúrt egész aprómarhát a mészárszék ajtajára kifüggeszteni tilos.

NEGYEDIK FEJEZET.

A házi szárnyas állatokról.

47. §. A szárnyas állatok tartására külön ólat kell berendezni. Szárnyas állatokat löistállóban vagy birkaakolban, sem pedig ezeknek egy elkülönített részében tartani nem szabad.

48. §. A nagyobb szárnyas állatok u. m. pulykák, ludak, a baromfi-ól teljesen elkülönített részében tartandók, nehogy az apró baromfi bántalmazásnak tétessék ki.

49. §. A baromfi-ól a téli évszakra, a mennyiben az csak farudakból vagy fonásokból volna készítve, agyaggal kitapasztandó, s ha csak rácsajtaja volna, teljes deszka-ajtóval látandó el.

50. §. A baromfi ivóvizét a téli évszakban nagy hideg idején napjában többször kell kicserélni akként, hogy a baromfinak folyton jégmentes ivóvize legyen.

51. §. Vásárra, piacra nagyobb szárnyas állatokat u. m. pulykát, libát, kacsát, kakast és tyúkot összekötözött lábakkal szállítani nem szabad.

Kisebb mennyiségben való szállítás, például házalas esetén azok hónalj alatt viendők, de ez esetben is csak szárnyaikat szabad szalaggal, nem spárgával összekötni.

52. §. Négy darabnál nem több csirkének szállítása összekötözött lábakkal, de egy kosárban vagy kasban elhelyezve, meg van engedve. A lábakat azonban csakis szalaggal szabad összekötni.

Azoknak spárgával vagy zsinórral való összekötése feltétlenül tilos. Mihelyt azonban négy darabnál több lesz szállítva, azokat kalitkában azaz ketrecben szabad csak piacra vinni, illetve velük házalni.

53. §. Szárnyas állatot összekötött vagy összefogott lábakkal akként tartani vagy vinni kézből, hogy az állat teste fejjel lefelé lógjon, feltétlenül tilos.

54. §. A piacra hozott baromfit, a mennyiben azt félnapi időzés után eladni nem sikerült, meg kell itatni. Ha a szállító az egész napot tölti a piacon, akkor a baromfit meg is kell-etetnie.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A házi ebekről.

55. §. Minden ebtulajdonos tartozik ebének kellő étellemmel s friss ivóvízzel való ellátásáról gondoskodni. A ki ebéről nem gondoskodik, azt ételmezés nélkül hagyván idegen helyeken engedi kóborolva ételment keresni, attól a községi előljáróság az ebet elkobozni s 24 órán belül kiirtatni tartozik.

56. §. A mint a községbe idegen, eltévedt közönséges házieb érkezik meg, a községi előljáróság köteles az ebet azonnal elfogatni s 24 órán belül kiirtatni.

57. §. A mennyiben értékes faj-állat, (vizsla, kopó, agár) tévedne a községbe, köteles az előljáróság azt rögtön elzáratni, s annak megfelelő ápolásáról gondoskodván, az esetet a járási hatósághoz bejelenteni. A járási hatóság körözteti az ebet, s a mennyiben 8 napon belül nem jelentkeznék az eb tulajdonosa, annak nyilvános árverés útján való értékesítését teszi a községi előljáróság feladatává. A mennyiben az eb tulajdonosa jelentkezik, köteles a tartási költséget az előljáróságnak megtéríteni.

Ezen tartási költségek czimén naponkénti:

a) kisebb faju eb után 10 kr.,

b) nagyobb vadászeb után 15 kr.,

c) nagy luxus eb után 20 kr.-nál többet felszámítani nem lehet.

Az ebnek árverés útján való értékesítés útján befolyó pénzből tartási költségek levonása után fennmaradt pénz, a község állategészségügyi alapjába való elhelyezés útján a főszolgabíróhoz felterjesztendő.

HATODIK FEJEZET.

A hatóságokról és az eljárásról.

58. §. Jelen szabályrendelet határozmányainak betartását ellenőrizni, s az áthágásokat az első foku rendőri bíróságokhoz késedelem nélkül feljelenteni, a következő közhatalósági szervek feladatát képezi:

a) a m. kir. esendőrség,

b) a községi előljáróságok,

c) a vásári bíróságok és bizottságok.

59. §. Jelen szabályrendelet áthágói az 1879. XL. törv.-cikk 86. §-ába ítköző kihágást követik el, s ezen §. értelmében kiszabandó büntetések alá esnek.

60. §. Jelen szabályrendelet f. évi ... hó ...-én lép életbe, mely naptól fogva az 1892. évi május 21-én 31.060 sz. alatt kelt rendelet hatályát veszti.

NEM HIVATALOS RÉSZ.

A jövő nemzedék munkálatai az állatvédelem terén.

„A kié a fiatalság, azé a jövő“. Ezen szent igazság áthattotta a választmányt és ezért a tanuló ifjuságot meg akará nyerni az állatvédelmi eszmének. E czélből felszólítá a közép-tanodák igazgatóit és irodalmi tanárait, hogy hathatós befolyásaiknál fogva nyerjék meg, illetőleg tereljék az önképző-köri ifjuságot az állatvédelmi eszmére. Az oly dolgozatok feladása által, melyekben az állatok kiméltetnek, durva és erőszakos bánalmazástól megóvatnak, egyszersmind a szív is nemesbül. Az Országos Allatvédő Egyesület az idén a budapesti közép-tanodák önképző-körei részére 5 és 3 frtnyi díjat tűzött ki a két legjobb állatvédelmi dolgozat jutalmazására. Nagy örömmel kell constatálnunk, hogy a 10 budapesti középtanoda

részéről 5 küldött be dolgozatot, három pedig meghosszabbítást kért, mivel a közbeeső érettségiiek miatt, az ifjuságnak nem volt hozzá való ideje.

Az egyes középtanodák által küldött dolgozatok az érkezett idő szerint közöltetnek:

A **IV. ker. községi főreáltanoda** részéről pályanyertes művek:

1. A Sándor bácsi és kutyája, írta Hubenay József, VIII. o. t. és

2. Egy kidölt számár felett. Költemény, Ormós Gyula, VIII. o. tanulótól. E költemény az állatvédelmi 94-diki nap-tárban jelenik meg.

Dicséretet nyert munkálatok:

1. Az öreg bíró, Kliczpera Jánostól.

2. A vén huszár kalandja. Elbeszélés a Rákóczy-korból, írta Spitzer Emil, VI. o. t.

A budapesti **református főgymnasium** részéről pályanyertes: Gyermekjáték, költemény, Goldner Lajos VIII. oszt. tanulótól.

A **II. ker. állami főreáltanoda** részéről pályanyertes:

Egy ház története. Elbeszélés, Krausz Noé VIII. oszt. tanulótól.

A **IV. ker. kegyesrendi főgymnasium** részéről pályanyertes: Útközben. Novella, Szinnyei Ferencz VII. o. tanulótól.

A **II. ker. kir. kath. egyetemi főgymnasium** részéről pályanyertes:

A Csillag. Író Károly, VIII. oszt. tanulótól.

A belvárosi **községi főreáltanoda** részéről beküldettek:

A Sándor bácsi és kutyája.

Írta: *Hubenay József* VIII. o. t.

Jelige: »Teremtényeiben dicsérjük az Urat.«

Kis gyermekkoromban már előre örvendtem a napnak, a melyen atyám átvitt Budára egy kedves rokonunkhoz, Sándor bácsihoz. Jól emlékszem jóságos alakjára.

Szegény bácsi mindkét szemére vak volt.

Valahányszor hozzája mentünk, mindannyiszor ölébe vett s szeretetteljesen eljátszott velem.

En valódi ragaszkodással csüngöttem alakján, szegényt úgy sajnáltam, hogy nem láthatja a nap aranyos sugarait, hogy nem szemlélheti a szabad természet szép zöld színét, hogy nem láthatja az illatos virágok szinpompáját. Sajnálkozásomat még növelte, midőn hallottam azokat a fájdalmas sóhajokat, a melyek néha-néha kebléből előtörtek.

Ugy szerettem volna őt megvigasztalni!

Olyan fájdalmasan hatott rám, midőn láttam, hogy a jó öreg csak jobbra-balra tapogatva bir egyik szobából a másikba haladni, ilyenkor mindig oda siettem s egyenesen oda vezettem, a hová akarta.

Ilyenkor mindig megczirógatott.

Én csakhamar egész otthoniasan éreztem magam nála, ismertem lakásának minden zugát, ismertem életmódját. Lakásában különösen egy nagy, bozontos kutyának kitömött alakja ragadta meg figyelmemet, többször oda mentem s nagy kedvvel játszadoztam a kitömött állattal.

Korommal kíváncsiságom is nőtt, meg akartam tudni, hogy kerülhetett ez az állat a bácsihoz?

Egyszer csak bátorság szállotta meg keblemet s megkérdeztem őt, hogy miért áll ott az a kutya?

Ő egyet sóhajtott s fájdalmasan felelte:

— Hagyjad fiacskám, egy már behegedt sebet tépsz fel szivemen e kérdéssel!

E felelet igazán meglepett s nagyon természetes, hogy még kíváncsibb lettem. Nem nyugodtam, mig meg nem tudtam a dolog történetét.

És e történet, a melyet alább elmondok, oly benyomást tett rám, hogy bármily hosszú életű lennék is, nem tudnám azt elfelejteni s innen magyarázható meg azon harag s epe, a mely elfut engem, midőn látom, hogy szivtelen emberek a kutyákkal oly kegyetlenül bánnak.

* * *

Sándor bácsi gazdag családból származott; szülei nagy gondnal nevelték. A pesti egyetemet hallgatta s az akkori jurátus élet egyik számottevő alakja volt. Semmi nélkül sem szükölködött, sőt családi vagyona megengedte, hogy úri lábon éljen.

Egyszer csak veszélyesen megbetegedett, de nem törődött bajával semmit, mire aztán veszélyesen meghült s a baj szemére vette magát.

Szemeinek világa mindinkább gyengülni kezdett.

Egyszer reggel megkérdezi inasát:

— János, mikor világosodik már?

— Hisz már világos nappal van nagyságos ifiúr! — felel a kérdezett.

— Oh én szerencsétlen, megvakultam! — kiált Sándor bácsi egy fájdalmas hörgéssel, kezeivel szeméhez kapva, a melylyel csak a kétségbeesés könyeit törölhette le. S csakugyan szegény Sándor bácsi szemére a sötétség örök éje borult. Nem használt már annak az orvosi tudomány; szülei sok ezret költve vitték őt Európa egyik szaktudósától a másikhoz. Minden orvos lakásának küszöbét reménységgel lépték át, de kétségbeeséssel hagyták el. Mind hiába! Szegény Sándor bácsit

csak az bántotta legjobban, hogy a reménység utolsó szikráját sem élesztgetheti szívében.

Hosszu utazásukból hazatértek s íme a viruló, ifjúságának hajnalát élő, délezeget, szép fiatal ember kénytelen volt a sötétség örök éjében tapogatózni!

Nem csodálom, hogy ily szerencsétlenség mellett elment életkedve, kerülte az embereket, visszavonult életet élt lakásában, fájdalmasan elmélkedett megsemmisült reményeir. Vigasztalását csak kutyájában lelhetette fel, a melyet ő már régóta szeretett s a mely most nagyobb ragaszkodással viseltetett gyámoltalan urához, mint annak előtte.

A hű állat éber szemmel leste ura minden mozdulatát, vagy oda feküdt lábaihoz s neki oly jól esett a hűség ilyen nyilvánulása, hogy szinte megenyhült bánata.

Azt mondják, az idő jótékony orvos!

De ha az idő nem adhatta vissza szemének világát, de behegeszté kétségbeesésének sebeit. Lassanként beleélte magát abba a borus világba; a természet pótolta egyik kezével azt, a mit a másikkal elvett; igen kifejlődött tapintó érzéke, azt mondják, hogy még azt is megérezte, ha a butoron csak némi por volt. Ezzel tehát képet alkothatott magának arról, a mit szemével nem tudhatott felérni. Így tehát tudomást szerezhett a külvilágról s lassan-lassan megnyugodott a megváltozhatatlan sorsban.

Visszatért életkedve.

Ugy a hogy lehetett, élvezte az élet örömeit, sőt mi több, megházasodott! Én midőn ezt meghallottam, részben sajnáltam, részben magasztalással csodáltam a nőt, a ki ifjúságát egy világtalan ember életéhez köti. Ugy tűnt fel nekem, mint egy jóságos angyal, a ki egész életén át egy szerencsétlen ember gyámola akar lenni. Ez volt az első benyomásom, de mennyire megváltozott ez azóta, midőn megtudtam a házasság okát és körülményeit!

Először is a leány soha sem szerette Sándor bácsit, megtagadva önmagát csak önérdékből ment hozzá feleségül. A lány tudniillik szegény, igen szegény volt, Sándor bácsi pedig előkelő családból származva nagy vagyonnal bírt, azonkívül, noha ez időben már kissé idősebb volt, de azért szép arca még nem veszté el üdeségét. Mindezek s nagy műveltsége oly tulajdonságok voltak, melyek, ha nem lett volna világtalan, a legelőkelőbb családok leányainak kezét biztosították volna számára. A lány azonban, ki egy közönséges varrólány volt, csak az utálatos önérdék s alattomos számítás szavát követve lett feleségévé, biztosan remélvén, hogy nem sokáig huzza ki férje s aztán övé lesz minden vagyon!

Tehát felesége lett, anélkül, hogy szerette volna, pedig férje igaz szerelemmel csüngött rajta!

Az asszony csakhamar megmutatta, hogy mit rejteget

bokra mögött, férjével közönyösen sőt szívtelenül bánt, tekintetbe sem vette férje óhajtásait, mindent a saját akarata s kénye-kedve szerint intézett. Az természetesen nem következett be, a mit számított, férje még messze volt a sírtól s a kegyetlen asszony idővel gyűlöléssel viseltetett férje iránt.

Az asszony lekötött életéért pedig úgy kárpótolta magát, a hogy neki éppen tetszett, nagy házat vitt, pompát és fényt fejtett ki, a mellett erkölesi életéről sem mondott jót a fáma. Az asszonynak kisebb gondja is nagyobb volt annál, mintsem férjét ápolja s gondozza, s ez által szerencsétlenségében megvigasztalja; férjével a legdurvábban s legkegyetlenebbül bánt. Szegény Sándor bácsinak sokszor nyílt alkalma összehasonlítani feleségét kutyájával, míg az előbbi őt gyűlöli, kerüli, utálja, addig ez utóbbi ott heverész lábainál s szeretettel nyalogatja kezeit!

De ez mind semmi ahhoz képest, a mit az asszony utóbb elkövetett!

Látván, hogy nem közeleg férje halála, siettetni akarta a perczet, melyben férjétől megszabadulhat.

Midőn először hallottam e dolgot, egyszerűen képtelenségnek tartottam, egész valóm felháborodott az emberi gonoszság ilyenén nyilvánulásán!

Az asszony, hogy megszabaduljon férjétől, elhatározta, hogy ha másként nem lehet, erőszakosan teszi el láb alól s e végből azt a gatszágot eszelte ki, hogy férjét egy este sétálni hívta, ki, kapva a rendkívüli alkalmon, sietve tett eleget felesége kérésének. Az asszony férjét a Duna partjához vezette. Azon időben, melyben ez az esemény történt, a budai rakodó part teljesen elhanyagolt állapotban volt, a szabályozásnak még legkisebb nyoma sem volt. Ez a gonosz asszony egy elhagyatott helyen férjét a Dunába lökte!

Megmenekülése körülményeiről biztosat nem hallottam, némelyek azt mondják, hogy hű kutyája mentette ki, mások ismét azt állítják, hogy az asszonyban feltámadt volna a lelkiismeret s nagy lármát ütött, hogy férje saját vigyázatlansága következtében beesett a Dunába.

Elég az hozzá, hogy a gondviselés megmentette a szegény ember életét.

En magam sokáig nem birtam e dolgot eszemmel felérni s évek mulva egyszer biztosságot merittem s megkértem Sándor bácsit, és kijelentettem, hogy valami fájdalmas dolgot fogok tőle kérdezni, de ő ne feleljen rá többet, csak azt, hogy igaz-e vagy nem? És akkor előadtam azt a dolgot, a mit nejről hallottam, mire ő fájdalomtól reszkető hangon csak ennyit tudott felelni:

— Igaz fiam, igaz! — s rögtön elhallgatott

Egyébiránt, ha tekintetbe vettem volna a társadalmi műveltséget s állást, a melyből a bácsi feleségét magához emelte,

továbbá megfigyeltem volna az asszony szivtelenségét s kegyetlenségét, a melyet férje iránt tanusított, meggyőződhettem volna, hogy e nő oly rosszlelkű teremtes volt, a ki mindenre képes s így nem lett volna okom kételkedni a hallottak igazságában! De hiába, a fiatalság tulajdonsága, hogy hajlandóbb másról a jót elhinni, mint a rosszat.

A dolog részleteit nem kutattam, annyit azonban megtudtam, hogy a bácsi eltaszította magától nejét, bizonyos évi járadékot adván neki, még hallani sem akart róla.

Tehát a bácsi megint egyedül maradt, elzárkózva a külvilágtól, magányban éldegélte napjait, nem volt társa más, mint bánata s hú kutyája, nem látogatta őt meg más, mint a mult események emlékezetének kísérteties árnyéka.

A bácsi ily nagy lelki szerencsétlenség súlya alatt teljesen megtörött, nem bírta ki budai házában, a hol minden a multa emlékeztette s a fájdalom sajgó érzetét kelté fel szívében. Elhatározta, hogy elmegy balatonmelléki birtokára, hol a szőlőben levő nyári lakban ifjukorában oly boldog napokat töltött. Elhatározását tett követte s néhány szolgáját s hűséges kutyáját magával vevé, leutazott birtokára, hogy a szabad természetben nyerjen enyhületet és vigasztalást. Ottan elvezetette magát a magyar tenger partjához s oly mohón hallgatta a habok loesogását, majd meg a fák zúgásában gyönyörködte megsebzett lelkét!

Nyugalma látszólag visszatért, napjai az egyformaság unalmaiban folytak le, élő lényenél csak kutyájával érintkezett, mely őt mindenhová elkísérte s aggodással kísérte minden lépését.

Napjai egymásután pörögtek le, de a földi veszedelem itt sem hagyta érintetlenül őt.

Egy szeptemberi délután az ég hirtelen beborult, sűrű, sötét felhők jelentkeztek a látóhatáron, melyeket a hirtelen keletkezett szél vad száguldozással ide-oda csapdosott. A felhők csakhamar sötét leplet vontak az egész égboltozatra s nem sok idő kellett immár ahhoz, hogy megeredjenek az égnek csatornái. Az eső sűrű cseppekben hullott alá, hogy alig lehetett látni pár lépésre. A vad vihar a Balatont felkorbácsolta s emeletnyi magasságu hullámokat vert fel a viz tükrén. Az egész tó mint a forrásban levő viz sistergett, zúgott, nyögött, dörömbölt.

Oly borzalmas, de oly fenséges látvány!

Sándor bácsi bevonult szobájába s onnan hallgatta a vihar dühöngését. Inasa segítségével csakhamar levetkőzött, a ki sietve tért vissza az épület másik végén levő szobájába. A bácsi szobájában csak kutyája maradt, mely az ágy alatt telepedett meg, Sándor bácsi csakhamar lefeküdt, de a vihar dühöngése szomorú s komor hangulatot keltett keblében. Gondolatban ismét átélte a multat s lelke még sokat töprengött,

mig hosszas hánykolódás után, a vihar lecsillapodása után jótékony álm szállott szemére.

Ez alatt a vihar künn megszűnt, az eső csak lassu, de sűrű cseppekben csapdosta a ház tetejét.

Aházbán minden csendes, mindenki a boldogokálmát aluszsza.

Egyszer csak egy gyufa világa csillan meg a bácsi ablaka alatt, majd ismét egy... kettő... három, megvilágítva az ablak minden zugát. Majd halk rázkódást lehet hallani az ablak tábláin, majd egy erősebbet s a gyenge alkotmány enged, az ablak egyik szárnyát kiemelve, a bemenet akadálytalan, egy sötét alak kapaszkodik fel az ablak deszkájára, csendesen a szoba padozatára lép, halk lépésekkel árnyként oson a szobába, csillogó szemeivel mintha valamit keresne...

Sándor bácsi a halk neszre felébred, pillanatig figyel s egyet kiált:

— Ki az!?

E pillanatban egy erős kéz ragadja meg torkát, fojtogatni kezdi. Ő tisztában van azzal, hogy egy gonosztevővel van dolga, kétségbeesésében védekezni kezd, de mind hasztalan, a nagyobb erő tehetetlenné teszi őt, ő érzi végét közeledni s képes lenne minden vagyonát oda adni a megtámadójának, csak... e pillanatban egy ordítás, vad szitkozódás, rémséges káromkodás, a kar szabadon bocsátja torkát s erőtellenül hanyatlik le.

A hű kutya volt!

Midőn ura a legvégső pillanatban volt, egy hirtelen szökéssel a megtámadó vállára ugrik, egyet harap s magával rántja a szitkozódó s meglepett gonosztevőt a padolatra, hol egy végzetes s rettentő küzdelem fejlődik ki köztük, a mely alatt azonban elősietnek a ház szolgálai s ártalmatlanná teszik a gonosztevőt.

Sándor bácsi tehát meg volt mentve!

Mily megható jelenet lehetett, midőn Sándor bácsi reszketve magához ölelte hűséges kutyáját, a mely ekként mentette meg életét, s ez meg örömeiben farkát csóválgatva állt ura előtt s hűségesen kezét nyalogatta!

* * *

Ime e kutya kitömött alakja volt az, melyet én sok évvel később Sándor bácsi lakásában láttam.

Hányszor láttam, mint a végperceihez közelgő öreg lassan felkel karosszékéből, halkan oda csoszog az állathoz, kezeivel végig tapogatja, kebléből halk sohaj tör elé s szemeiből egy-egy köny pereg le.

Ime, felesége meg akarta ölni, kutyája pedig életét menté meg! Kérdem, melyik érdemli meg jobban szeretetünket, az az észszel s lélekkel megáldott ember, vagy ez a kutya?

... Szomorú történet, de való!

Az öreg biró.

Irtta: *Kliczpera János* VIII. oszt. t.

Jelige: A valódi kulturának alapköve:
az állatvédelem.

Alkonyat felé járt az idő, a nap mindjobban nyugat felé hanyatlott, s mindjobban gyengülő, elhalványuló sugarai aranyos fénynyel vonták be a dús zöld fák koronáit.

A levegő tiszta volt és csendes. A távoli faluból elhallatszott az Áve Mária harangszava, leemeltük a kalapot és elimádkoztunk egy Udvözlégyet.

Gondolatokba merülve sétálgattam kis gyermekemmel a poros országúton, magyarázgattam neki a különböző vetésekről, midőn az egyik buzaföld határkövén egy ülő alakot vettem észre.

Közelebb érve láttam, hogy egy tisztos öreg ember, a falunk birája az, ki elmélázva s a vetésekben gyönyörködve pihent kissé az út szélén, az öreg Bokros gazda.

Áldott jólelkű ember volt, már messziről megismert s felállva a köről, leemelt kalappal üdvözölt egy „dicsértesség“-kel.

El-elbeszélgettünk, hol megállva, hol aprózva lépéseinket. Szerettem hallgatni az öreget, nagyon szépen tudott beszélni.

Közel értünk a közben a faluhoz, egyszerre az öreg biró megszólít: „Nézze csak téns uram!“ s ujjával odamutat, hol az országút a faluba torkollik. Egy fehér pontot láttam, mely azonban mindjobban nőtt, szemmel láthatólag közeledett.

Alig pár pillanat múlva egy nagy fehér kutya ugrádozta körül örömesaholással az öreg Bokros gazdát, majd odasimult hozzája s felnézett reá azzal a nagy okos, hűséges szemével, mintha mondani akarta volna: „Lásd édes gazdám, érted jöttem.“

Az öreg biró lehajolt, megsimogatta a hű állat fejét s csak annyit mondott: „En édes kutyám.“

Mikor megint feltekintett, egy könyeseppet láttam szempilláján ragyogni.

Midőn kérdőleg néztem reá, letörölte kérges tenyerével azt a gyöngyöt s így szólt: „Ne csodálja nagy uram, hogy sirok. Vén vagyok . . . öreg vagyok már, jól esik nekem, ha látom, hogy valaki ragaszkodik hozzám. Meg aztán hejh! nagy sora van ennek!“

Idáig azonban már elértük a házát s látva, hogy érdeklődtem a dolog iránt, így szólt: „Ha nem méltóztatik megvetni

az én kisdéd hajlékomat, tessék egy kis időre befáradni, majd leülünk a tornácra!”

Hajlottam a kérésre, bementünk. Leült az öreg egy kemény lóczára s elkezdte mesélni:

„Fiatal házasember voltam uram, az anyjukom — Isten nyugosztalja — még élte virágán volt, boldog házások voltunk ketten s egy kis gyermekünk aranyosította életünket. Istennek hála, ma már az is katonasorban van.

Forró nyári nap volt, a levegő nyomasztó, nehéz, künn arattunk a földön, én, a feleségem, meg a napszámosaim.

Déltájt volt, ugy emlékszem, mintha tegnap lett volna, a faluból félrevert harangok szava hallatszott s mindjárt utána füstgomoly emelkedett a falu fölé.

Tűz van! kiáltják mindnyájan. Egy borzasztó gondolat cikázott végig agyamban: Gyermekem egyedül otthon, az egész házban . . . hátha az én! . . . Oh uram, ez gondolatnak is iszonyu volt.

Elkezdtem rohanni a falu felé mint egy őrült . . . de messze volt . . . a mellemből már csak ugy sivitott ki a levegő, azt hittem megszakadok . . . nem birtam tovább, összerogytam a falu előtt.

Mikor magamhoz tértem, vége volt már mindennek. Házam leégett, le a földig, de gyermekem megmenekült . . . Mint mesélték, kimentette ez a kutya.

Ez az, uram! ezért szeretem annyira ezt az állatot.“

Elbúcsuztunk az öregtől — Midőn a pitvarajtón kilépve visszanéztünk, láttuk, hogy a hű kutya odafeküdt gazdája ajtajához őrizni őt!

A vén huszár kalandja.

— Elbeszélés a Rákóczy korból. —

Irta: *Spitzer Emil*, VI. o. t.

Jelige: > . . . Csatájok a védelmezett
Népjog csatája volt . . .

Bajsa: Apotheosisából.

Tizenegy óra felé járhatott az idő. A síkságot teljesen elborítá az éj sötétsége s azt csak itt-ott törte meg egy-egy őrtűz világa. A róna teljesen kivetkőzött rendes, nyugodt képéből; az őrtüzek körül megtelepedett huszárok zaja egészen megélnkíté azt. Mintegy ezeren, túlnyomó többségben ujonczok lehettek, s most Erdély felé tartott a csapat, hogy a fejedelem seregéhez csatlakozzék.

Már másfél órája, hogy itt vannak, s miután mindent megtettek, hogy csak kellemes nyugvóhelyük legyen, az őrtüzek köré csoportosultak, hogy elköltsék vacsorájukat. Éltették

Rákóczyt, éltették annak egyes vezéreit, majd pedig az általa védelmezett ügy, a szabadság harcának szerencsés kimenetelére ittak. De előbb-utóbb az áldomásból is kifogytak és szótlanul ültek egymás mellett. Aludniok még nem lehetett, mivel egy kém jelentését várták. Ujonzaink tehát esendes mélaságnak engedték át magukat; honnlévő kedveseikre gondoltak és egy sajtáságos érzés nehezedett keblükre az első ütközet előtt. Az idősebbek azonban unatkozni kezdtek és többen már majdnem elszenderedtek, midőn az egyik huszárnak hirtelen egy jó ötlete támadt s azt mindjárt kifejezésre is juttatta, mivel így szólt:

— Ugyan János bácsi, mondjon el már valamit a kalandjaiból, hiszen mindjárt megesz bennünket az unalom!

A többiek helyeselték társuk szavait s mindnyájan a megszólított köré csoportosultak, ki sokkal idősebb volt bajtársainál és ki élte nek legnagyobb részét a haremzmezőn töltő. Midőn Thököly a megsértett szabadság védelmére fegyvert fogott, annak leghivebb és legvitézesebb katonái közé tartozott. Részt vett Buda visszahódításában és több ütközetben a török ellen, most pedig Rákóczy hívei közé sorakozott. Rendesen ő szokta elosztani ifju bajtársainak unalmát azzal, hogy eseménydús életéből mondott el nekik egy-egy kalandot. Most is tőle várják a huszárok szórakoztatásukat s nem is esalódtak várakozásukban.

— Jól van hát, — mondá a vén kurucz némi gondolkodás után, — elmondok majd nektek valamit. Mulatni ugyan nem igen fogtok rajta, de tanulságot fogtok belőle meríteni.

— Nem baj, csak halljuk, — mondák a bajtársak, kik már égték a vágtyól hallani az öreg Jánost, kit atyjukként tiszteltek. A vén kurucz megsimítá homlokát, mintha a régen történt eseményeket akarná visszaidézni emlékezetébe, aztán a következőkben mondá el kalandját:

— Többen és többször kérdeztétek már tőlem, hogy miért szeretem úgy lovamat, magamnál is jobban? Hogy ennek oka miben rejlik, azt fogom nektek elmondani, figyeljete hát. Régen történt, huszonkét évvel ezelőtt, az 1683-iki török háború idejében. Huszonöt éves lehettem és először harcoltam a török ellen. Mintegy ötszázan voltunk, kiket egy kapitány és több tiszt vezérlésében czirkálni küldöttek. Egy erdő elé értünk, hol ránk esteledett. Utunkat hajnal előtt folytatni nem akartuk, mivel hírül vettük, hogy az ellenségnek szintén egy czirkáló csapatja az erdőben tartózkodik. De mivel tartottunk az esetleges megtámadástól, a kapitány megparancsolta, hogy az éjelt harezra készen virraszszuk át. Fölszereltük lovainkat s én, ki lovamat nagyon szerettem, megettetem és nem távoztam mellőle... Egyszerre fölharsant a riadó hangja és „fegyverre“ hangzott mindenfelől. Gyorsan felpattantunk lovaink hátára és egykettőre esatarendben állottunk.

Heves csatapaté keletkezett csakhamar. Kar kar ellen küzdött és oly sötét volt az éj, hogy alig tudtam megkülönböztetni a barátot az ellenségtől. Derekasan háritgattam el magamról a kardcsapásokat, sőt magam is meglehetősen vágást mértem egy törökre. Véletlenül a kapitány mellé kerültem és egy karabély villanásánál észrevettem, hogy egy török a szabályját kapitányom feje ellen méri. Hirtelen oda ugrottam és kardommal igyekeztem elhárítani a csapást, de lovam nagyobb ugrott a kelleténél és a csapást a kardom helyett a karommal fogtam fel. Kapitányomat megmentettem a haláltól, de én oly hatalmas vágást kaptam a jobb felkaromra, hogy eszméletlenül estem le lovamról a földre. Egy társam oda sietett, hogy megmentse a török fogságból, azonban lovát szügyön döfték, hogy ne menekülhessen meg rajta, azután velem és lovammal együtt elfogták. Hogy ezután mi történt, azt már nem láttam, csak később mondta el fogolytársam, hogy a szerencse a töröknek kedvezett, társainkat megszalasztották és miután kívülünk foglyot nem ejtettek, visszavonultak az erdőbe. Bennünket gúzsba kötve egy fa alá fektettek, nekem azonban jobb karomat bekötözték és szabadon hagyták. Lovamat azon fához kötötték, mely alatt mi fekvünk, de akként, hogy nagyobb területen szabadon legelhetett. Ellenségeink pedig, miután mellénk egy őrt állítottak, mint a kiknek a legnagyobb rendben van a szénájuk, a nyugalomnak adták át magukat...

Hogy meddig fekvünk eszméletlenül, azt nem tudom, csak arra emlékszem, hogy valaki erősen rázogatótt s így felébredtem... Szemeimet csodálkozva legeltettem a körülöttem levőkön. — Hol vagyunk, mi történt velünk? — kértem társamtól, látva, hogy mi szabadok vagyunk, kötelékeink a földön hevernek, örünk pedig az igazak álmát aluszsza. — Nincs sok időnk a beszélgetésre, — mondá társam, — minél előbb szöknünk kell. Most csak annyit mondok, hogy mindezt hű lovadnak köszönheted, a többit majd halld meg akkor, midőn már biztonságban leszünk.

Fölébredt bennem a szabadság iránti vágy s habár a nagy vérvesztés miatt gyöngének éreztem magamat, összeszedtem minden erőmet, fölkapaszkodtam lovamra és — menekültünk. Bajtársam, kinek semmi baja sem volt, gyalogszerrel igyekezett a mieink felé sietni, míg én teljesen lovamra bíztam magamat. Egy óra mulva csakugyan társaim között voltam, kik nagyon örültek visszaérkeztemen, annál is inkább, mivel már elveszettnek hittek és a kik éppen úgy, mint én, kíváncsiak voltak megmenekülésünk módjára.

Egy fél óra mulva megérkezett fogolytársam is, és miután kipihente magát, elmondta azt, a mire oly kíváncsiak voltunk mindannyian:

— Mikor már egy negyed órát töltöttünk a fogságban, örünk, ki úgy látszik, nem féltett bennünket, elaludt. Egy-

nehány percz mulva már oly mélyen hortyogott, hogy kilátás volt arra, miszerint egy jó ideig nem ébred föl . . .

Egyszerre csak észre veszem, hogy János lova ránczígálja kötelékeimet. Addig rágta annak csomóját, míg feloldozta és egy kis erőlködés után lerázhattam magamról kellemetlen nyugómet. Ezután János kötelékeit oldoztam föl, de vele meglehetősen bajom volt, mert sehogy sem akart magához térni; végre a lovat tettem szabaddá. Hogy mindez mily izgatottságban történt, az elképzelhető; hiszen minden pillanatban fölébredhetett az őr és bármikor oda jöhetett volna valaki a táborból. Én azonban el voltam készülve mindenre; mert ugy sem sokat változtatott volna sorsunkon az, ha fölfedeznek. Így halál, ugy rabság lett volna osztályrészünk és bizony nehéz volna választani, hogy melyik jobb a másiknál. Azonban terünk sikerült és Isten után a János lovának köszönhetjük megmentésünket . . .

— No lássátok, — mondá végre a vén kurucz, — egy rendesen oktalannak nevezett állatnak köszönhetjük megmentésünket. Ezt pedig csak annak tulajdoníthatjuk, hogy én lovammal jól bántam és szerettem. Nem tettem ugy, mint az a sok durva ember, ki azt hiszi, hogy az állat kínzásra való és más rendeltetése nincs, mint az ember szeszélyeit szolgálni. Ha én lovammal rosszul bántam volna, akkor nem ment meg talán; de mert jól bántam vele, megmutatta, hogy meg tudja hálálni a jót. Azért ti is vegyetek példát ez esetről és okuljatok rajta. Bánjatok az állatokkal jól és jutalmatok meg lesz érte . . . Egy fél óra mulva csatarendben állott csapatunk és előbbi fogolytársam kalauzolása mellett az ellenségre tört, fényes elégtételt véve az éjjeli kudarczért.

Ez alatt engem egy pajtásommal az erdő elején egy sűrűségben hagytak. Karom csakhamar felgyógyult és részt vehettem társaimmal a harcokban . . . Az a lovam egy ütközetben elpusztult s azóta a mostani már a harmadik, de mindegyiket ugy szerettem, mint azt az elsőt . . .

Alig fejezé be a vén huszár szavait, midőn a már említett kém vágatott sebesen a táborba és jelenté, hogy ellenség van a közelben és ugy látszik, támadni akar. Erre felharsant a riadó hangja és „fegyverre“ hangzott mindenfelől. Az ifju kuruczok sajtáságos érzéssel rohantak lovaikhoz, hátukra vetették magukat és sejtelmesen simogatták meg paripáik nyakát . . .

Ki tudja, nem-e történik meg velük is az, a mi a vén Jánossal megesett?! . . .

A budapesti **reformátos főgymnasium** részéről beküldetett:

„Gyermekjáték“

Irta: *Goldner Lajos* VII. o. t.

Jelige: Csapong a denevér,
az ereszt sodorván.

Arany.

Kőrös partján ősi kastély . . .
Görnyedezve, omlófélben,
Nehéz század nagy terhétől
Tornya bedőlt már egészen.

Kongó, széles, nagy termein
Zokogva fut által a szél . .
Vészes, véres pusztulásról
Olyan rémes hangon beszél!

Oda jártunk fészket szedni
A nagy lombu ősi fákról . . .
Elraboltuk — féltett kin-
 ését —
A kicsiny dalos madártól!

Pedig úgy sirt a kis madár . . .
S nem sajnáltuk meg sze-
 génykét,
Félve védte magzatait,
De nem értettük beszédét.

S ott fenn, a bedőlt toronyban
Eji bagoly huhog, beszél . . .
És a korhadt gerendákon
Sikongatott a denevér . . .

Oda kúsztunk s mit bán-
 tuk, ha
Akárhogy is sikongatott . . .!

Kincs volt nekünk, és mint
 kincset
Vittük el a kis állatot.

Félúton, vagy hazaérve:
Széles szárnyainál fogva
Ujjongatva feszítettük
A fára, vagy az ajtóra.

Ugy sivitott . . . ugy vergődött,
De mi azért nem vettük le,
Mert azt mondták: „Nagy-
 szerenese
A denevér ajtón függve!“

Régen volt e gyermekjáték!
Régen volt e balga tettünk!
S most látjuk, mily ember-
 telen
Volt az, a mit cselekedtünk . . .!

Mert hát az a szegény állat
Kit bántott meg, kinek vétett?
Mért üldözik, mért kinozzák?
Mért hiszik a „szóbeszédet“?!

Hisz az élet néki is szép . . .
Mikor kedve szerint szállhat!
Elni szeret, hogy ha nem is
Ember, hanem — egy kis állat!

A II. ker. **állami főreál tanoda** részéről beküldetett:

Egy ház története.

Irta: *Krausz Noé* VIII. o. t.

Jelige: „A ki védi az állatot,
Embernek tesz szolgálatot“.

Igaz történetet mondok el, a minek tanujele Cs. falu „felsőszerének“ egy düledező, rozzant házikója. Mint mesét hallgattam e szomorú történetet, pedig hősét magam is ismerem s színterére gyermekkoromban félve tekintettem.

Felsőszernek nevezik Cs. falu észak felé eső részét. Sajátságos hely ez. Isten csapásai egymás után érik, szerencse, hogy egy ember nem lakik itt. Átkozott helynek tartja mindenki, még közelében sem tartózkodnak. Valamikor szép utcasor volt itt, a miről tanuskodik még az elpusztult házak romhalmaza. A hatvanas években kolera pusztított e helyen és sok ház a nagy félelem miatt lakatlan maradt, senkisem gondolt azokkal. Alig mult el e veszedelem, három házsort a tűz pusztított el, senki sem építette fel. S manapság, a mikor már egy árva lélek sem keresi fel e helyet, hogy a romokon új lakokat teremtsen, hogy a pusztulás szomoru képét virulóvá varázsolja a mindenható munkával, az ég haragja még mindig meglátogatja s egy-egy villám tördeli le a még ép falakat, a szélvész ragad el egy-egy nádfedélesomót, hogy az ismeretlen vándor távolról hajlékot ne sejtessen itt. Forró nyárban itt-ott kigyulad a hely, pedig a haragos tűz már nem találhat pusztítani valót; az emberek nem is oltják a tüzet, hisz nincs mit megmenteni, sőt inkább szeretnék, ha az egész képnek nyoma vesznék immár. Nem tudom, miért tartják átkozottnak e helyet, pedig csak egyetlen házához fűződik szomoru történet s éppen e ház aránylag legépebb valamennyi között, talán azért, hogy rettentő például álljon azok előtt, kik lakójának történetét ismerik.

Három esztendeje lehet, hogy e helyet bejártam. Az emberek istenkisértőnek tartottak, hogy szürkület idején egyedül barangoltam itt. De reám nagyon vonzóan hatott a környék s kíváncsian szemléltem a romokat, annál is inkább, mert mindig előszeretettel keresem fel az oly helyeket, melyekhez a népnek valamely regéje, meséje vagy babonás hiedelme fűződik. S e hely még jobban érdekelt, mert a rozzant házikóról szóló történetet, habár kissé megtoldva, újból hallottam.

Nem oly pusztulást láthatunk itt, a mi a közeli napokból származott, hanem oly képet, a mit hosszú idő foga mart és alakított. A magas fű közül alacsony, csupasz falak emelkednek ki, melyeknek tetején is magas gaz burjánzott már fel. Itt-ott a kidőlt kapukat, ajtókat félig fűves föld takarja. A falak között a magas kórók és sűrű gaz miatt járni nem lehet. De mit is keresne emberfia e falak közt? Az ijesztő romok közül egy rozzant viskó válik ki. Ne nevezzük romnak, mert a tetőnek egy része megvan még, bár eresztét a szél erősen megszakgatta. Nádfödélének legnagyobb része bedőlt, a viskó hátsó feléből a vihar egy-egy darabot tör le. Udvara, ha ugyan még annak nevezhetjük, magas bojtortájjal fedett, közepe táján bemohosodott kútágas hirdeti, hogy ott régen kút volt. A kút gémeje valószínűleg a hosszukás domb alatt van, melynek tövében büzhödt mocsárféle éktelenkedik. Ebben lubiczoltak egykor a kacák, libák, most békák tanyáznak benne.

Ez azon ház, melyben kolera nem pusztított, melyet tűz-

vész soha sem ért, bár fölötte csaptak össze gyakran a lán-
gok. E háznak lassu enyészete a végzete.

Esteledik, a békák krunkognak s megfosztanak attól az
élvezettől, hogy a faluból kihangzó éneket hallgassam. Nem
vagyok babonás, kisértetektől nem félek. A szürkület homályá-
ban bátran törtem át a magas fűvön, hogy a viskóhoz köze-
lebb jussak. Küszöbe begyepesedett, de mögötte lábnyomokat
látni. Tehát kivülem más is meglátogatta már e helyet. Ki-
vánsíbbá lettem s a széltől kiszakított ablakon át kémleltem
belsejét. Valamikor szoba volt itt. Mennyezete egy helyütt
bedült s a leszakadt szarufa mintegy betömte e rést a tető
nádjával. A mestergerendán valami leveles jószág van, talán
bizony éppen a jó asszony bibliája. A sarokban áll a félig
beomlott kályha. De nini, rajta egy sovány macska is felbor-
zolt szőrével mozdulatlanul áll. Ugy látszik, nincs egyedül a
szobában, mert zörgést hallok. Szívem elszorul s nem annyira
a félelem, mint inkább sejtelmes érzés fogott el. Nem csalód-
tam. Itt van ő is. Nem tudom miért, de siettem e helyről.

Tehát még él és nem is szóltak róla?

— De hát ki él, mi él? — kérdik kedves olvasóim, mert hisz
önök még nem ismerik e táj történetét.

Hát az öreg Méhes István él és vele a macskája.

Hogy ki az a Méhes István, elbeszélem, habár egy falu-
beli jobban el tudná mondani; de ezuttal hallgassanak meg
engemet.

Délczeg, büszke legény volt Méhesék Pistája és sokáig
első legény a faluban. A lányok bolondultak utána, pedig hát
nem volt valami tisztelettudó ember. Mindenki ismerte s tudta
róla, hogy milyen kegyetlenségeket művel apja házában. A
cselédekkel mindig kötekedett, de ezek elég okosak voltak s
ahogy lehetett, kerülték őt. Azonban a szegény védtelen bar-
mok nem tudtak kisiklani gonosz kezei közül. Ha bosszan-
kodott, mindig az ártatlan barmokon töltötte bosszuját. Hisz
már gyermekkorában híres volt kínzásairól, a mikben jó társa
volt a szomszédék Jancsija. Nagyon összefértek ők. Egymás-
után eszelték ki a kegyetlenségeket, melyeket szülők jószá-
gain végre is hajtottak. Ilyen gonosz munkának szomszédék
Jancsija áldozatául is esett. Egy alkalommal egy ártatlan
denevért feszítettek ki a palánkra e rosszlelkű gyermekek és
kövekkel vették azt czélba. A kintlódó állatnak egyik szárnya
már kiszakadt és levált a szőgről. Jancsi odament s újra fel-
szögezte, hogy iszonyu munkájukat folytathassák. Alig indult
el az állat mellől, Pista ezt újból czélba vette már, de a kő,
hibásan dobátván, Jancsi egyik szemét ütötte ki. Méltó díja
volt ez kegyetlenségének. Az elvetemült gyermek másik sze-
mével sem gyönyörködhetett sokáig Isten szép világában, mert
egy verekedés alkalmával azt is kiszúrták. Jancsi vakon kol-
dulgatott. Mig falunkban volt, csak „vak kódis“-nak neveztük.

Meglátszott, hogy minden alamizsna, melyet kapott, ránézve kínos szemrehányás volt. Elhagyta falunkat, s azóta sem lehetett róla hallani.

Ilyen társa volt Pistának, akit e szomorú példa nem rettentett vissza, sőt kínzásaiban gyakran virtuskodott is.

A gonosz, siheder Pista mindig büszkélkedett apja lovaival. Fogadásokat tett, hogy senki lova sem múlja fölül az övékét. Persze nem múlhatta fölül, ha csak a szegény állatnak két élete nincs. Azt állította hetykén, hogy az ő keséjük egymaga felhuzza a megrakott kocsit a hegyoldalra a sánta molnárhoz, míg a szomszédnak két lova sem. Csak nevettek a beszédjén, azt hitték, hogy tréfál. De pedig ő befogta a kesét s neki hajtott a meredek útnak. A lihegő állat húzta a nehéz terhet a míg birta, de végre kimerültségében és a súlyos ütések alatt összerogyott. A meredek úton visszaszaladó kocsit a tehetetlen állatot magával rántotta. A szegény ló beledögölt. Bosszankodott a gonosz, de végre belenyugodott abba, hogy hisz kerül az apja pénzéből külömb lóra is, mint a kese volt.

Csak egyet említek még kegyetlenségeiből.

Büszkélkedni akart az előtt, a kit ő szeretett, de a ki őt gyűlölte. Vadas Panni volt az, ki éppen a szomszédos városba ment a „nagy boltba“. Megszólította őt a lovon ülő Pista.

— Ejh galambom, meghozom én azt neked, míg fertály útban sem lesz még.

Ezzel megsarkantyuzta a szép pejt és elvágtatott.

Nem sok idő telt el, jött a tajtékozó lovon vissza. A megkínzott állat már alig bírta a futást, de ő egyre sarkantyúzta. Alig ért büszkén a leányhoz, a túlesigázott ló kidőlt. A leány pedig megvetőleg fordult el az állatkínzótól.

Kegyetlenségeinek egész sorozatát lehetne elbeszélni, de még ezeknek emlékezetbe idézése is sérti lelkünket.

Vadas Panni volt az egyedüli, a kit szeretett s talán Vadas Panni volt az egyedüli a falu leányai közül, a ki a szép legény után nem bolondult. Pista háromszor is megkérette a leányt, de mindig megkosorozták. A gonosz lélek megbosszulta magát. Pünkösdi délutánján mulatságba hitta Panniczát, kit hiúság is sarkalt, hogy elmenjen. Nem hagyta mondani, hogy akad a lányok között olyan, a ki tovább járja a csárdást, mint ő. El is ment. Tánczolt, tánczolt, már belefáradt, nem bírta tovább; de Pista gonoszán mormogta fogai közt: „Nem akartál az enyém lenni, másé sem lesz“, s az ájulozót tovább ragadta a tánczba. Pannit eszméletlenül vitték haza. Harmadnapra a pönkösdí rózsza csak azért hajlott ablakára, hogy jobban lássék holt halovány arczája. Nászágó helyett nyoszolyájáról koporsóba tették s Szent-Mihály lován a sírba vitték.

Pistának e gonosztette, a miről csak maga tudott, megváltoztatta lelkét, de nem jóra, sőt nagyobb keserűségre,

epésségre. Hogy bosszuját betetőzze, a temetés után megkérlette Vadasék ellenének, az öreg Gombásnak igen szelid lányát, a Julcsát, a kit ugyan Pista sohasem kedvelt, noha a leány őt nagyon szerette. Az öreg Gombásnak nehezeére esett a helyzet. A tapasztalt öreg jól tudta, hogy ebből a dologból nem válhatik jó s rá is akarta lányát arra venni, hogy ő utasítsa vissza a kérőket.

— Vesd ki leányom ezt a legényt a fejedből, — szolt jóakárolag az öreg, — nem telik abból jó. Nem tudja ő megbecsülni a feleségét; elzavarja éjnek idején. Kegyetlen lelke van Pistának. Nem lehet az jó urad, aki úgy bánik a cselédekkel, mint ez a Pista gyerek. Lásd-e, jó lelke van-e annak, aki még azokat a szegény védtelen barmokat is agyonkínozza? Apja teheneit dorongokkal üti, ha kutya akad útjába, felrugja. Pedig hidd el édes lányom, az a legrosszabb ember, a ki a szegény barmokat kínozza, mert az ilyen aztán vagyonát sem tudja megbecsülni.

Hasztalan beszélt az öreg. A leány hajthatatlan maradt.

— Megszeliditem én a Pistát, édes apám.

Mit tehetett az öreg? Méhesék Pistája elvette a szelid Gombás Julcsát. Így került össze a tigris és a galamb. Az egész falu kíváncsisággal nézett a következőknek élje. Jósolgtak, hogy megsemmisül a galamb a tigris karmai közt. Csak Julcsa hitte, hogy megszeliíti férje-urát.

Legelőször is otthonát akarta vele megkedveltetni. A jó lélek azt hitte, hogy rábirja venni ezt a férfit arra, hogy örömet lelje ő is abban, a mit az ő szerető női lelke oly édes gondal ápolgatott. Szép majorsággal népesítette be az udvart. Korán reggel hangzott a kakas ébresztője. A gondos háziasszony ellátta a baromfiakat. Az istállóban két szelid tehén fehérlett; oly jámborak voltak, hogy mikor istállójukból kijöttek, a konyhaajtóig elmentek és okos szemekkel tekintettek a szelid asszonyra.

A sötét lekületű Méhest bosszantotta, hogy felesége ilyenekben örömet leli s midőn az ártatlan állatok ismét megjelentek a konyhaajtóban, fütykösével úgy megillette a szegény teheneket, hogy ezek bögve szaladtak el. A szelid asszonyt, mintha kést szúrtak volna szívébe, úgy érintette e kegyetlenség.

— Mit dédelgeted ezeket a hitvány barmokat? — pattogott Méhes, — vond őket igába, üsd, verd, hadd szántsanak, hiszen arra valók.

— Hát mért nem tudod te szeretni ezeket a szép állatokat, hisz mindegyik egy-egy Isten áldása? Rossz lelked van neked.

Több sem kellett Méhesnek, mint hogy saját felesége mondja őt rosszlelkűnek. Hogy a szegény asszony lelkét még jobban kínozza, legkedvencezbb tyúkjának tekerte ki nyakát

és a vonagló állatot felesége ölébe vetette. A Bodri kutyanak is kijutott a része a lábrugásokból s keserves vonítással menekült Julesa szoknyája mögé.

Hiába! Méhes csak bosszuja tárgyának használta fel Gombás Julesát; a szeretet az ő lelkéből kiköltözött, vagy talán nem is volt benne. Soha szép szót nem mondott feleségének, sőt mindenben keseríteni akarta. Mindent megrontott, a miben, a jó asszony kedvét lelte. Ha néha panaszkodott neki felesége, „örülj hogy elvettelek”, volt a nyers válasz. Julesa sok bánatát egyedül csak a háziállatai iránti szeretet enyhítette; a gonosz Méhes pedig éppen ezeket kínozza legjobban. Panaszát nem akarta elmondani az embereknek, mert ezek csak kigúnyolnák; még jó szülőinek is restelt szólani, mert látta, hogy azoknak szava betelt. Galambjainak panaszoló el keserveit s ezek mintha megértették volna, bánatos turbékolással feleltek. Valahányszor galambjaival lelte együtt a szivtelen férj, mindig új fájdalom jutott lelkének, mert ilyenkor egy-két galamb áldozatául esett Méhes kegyetlenségének.

A szegény barmok már ismerték kínzójukat, különösen pedig Bodri kutya, mely egész testében remegett gazdája látására, míg asszonyához mindig kedveskedve simult. Méhes nem nézte jó szemmel a kutyát s el is határozta, hogy el teszi láb alól.

Egy alkalommal szegény kutya valahogyan a patkánycsapdába jutott. Méhes, ki a szenvedő állat vonítását hallotta, odament s ezt nagyon kedvező alkalomnak találta, hogy az ebet elpusztítsa.

— Vessz el, hasznavehetetlen féreg, — morgott István s a kutyát agyonütötte.

Méhesnek az ily kegyetlen munkái napirenden voltak. Gyöngye feleségét úgy kínozza, azon töltvén bosszuját, a mi Julesa előtt legkedvesebb volt.

A bánatos Julesa napról-napra halványabb lett; látta, mint pusztul el minden, a mit ő oly szerető gonddal ápolgatott. Nem volt senki, ki fájdalmát megosztsza, elkerülte mindenki a nyers Méhes házat. Egymásután vesztette el Julesa legkedvesebbjait. Egy reggel arra virradt, hogy kedves galambjai kitekert nyakkal heverték ajtaja előtt. Mintha szívet szakgatták volna, oly fájdalmasan esett neki e látvány. Jól tudta, hogy ki művelte ezt.

A kegyetlen kínzó közelebb vitte a sírhoz Julesát. Az angyali lélek mindent megtett, hogy férje-urát kissé felderitse, hogy megszeliidítse.

De kísérletei mind meghiusultak. A mogorva ember nyers feleletei a jó asszony szívébe nyilallottak.

— No szeretsz-e még? Örülsz-e hát, hogy a feleségem lehettél? Ne dédelgess engem, ahol vannak hitvány jószágaid, ezirőgsd azokat.

Évek multak el. Julcsa fájdalomtól megtörten élt. Fájt, nagyon fájt neki az élet. Nem is viselte sokáig. Szelid lelkét magához szólítá az Úr, hadd legyen egygyel több a mennyben, a kik Isten teremtményeit szerették.

A gyász-zsolozsmák alatt Méhes komoran tekintett a földre. Nem mert senki szemébe nézni, mindenütt vádat látott, mindenünnen vádat vélt hallani. Lelkiismerete feltámadt, mindenki bánatosan tekintett a koporsóra, Méhes homlokáról veritékek csepegték alá, egyszerre piros lett, majd ismét elhalványult, de mindig mozdulatlanul állt, szemeit egy helyre szegezte. A gyászolók rosszat sejtettek, gyengén megrántották ködmene szélét, ő nem vette észre. Utolsó szavait mondá a pap: „Angyal voltál itt e földön emberek között, angyal lész fenn a mennyben az Úr mellett. Jóságodat az Úr jutalmazza meg. Isten veled!”

Méhes hirtelen felveti szemeit a koporsóra, egy ijesztő mosoly vonul át tekintetén. A koporsóhoz fut, letérdel, sír, majd ismét mosolyog s folyton ismételteti a pap utolsó szavait: „Isten veled! Isten veled!” A körülállók egymás fülébe sugják: „Méhes esztét veszté! Méhes megtébolyodott.”

Méhes csendesen követte a menetet, hol mosolygott, hol pedig mereven tekintett maga körül, ismételve: „Isten veled! Isten veled!”

A gyászolók eloszlottak, ő visszatért házába. Egymásután hívogatta házi állatait, a mik kedvesek voltak Julcsa előtt. A kutyát „tubi-tubi” mondókával hívta, a galambokat Bodrinak szólította, a bárányt pipiskémnek nevezte.

A „jó” rokonok eloszlottak, mindegyik vitt magával holmi aprómarha féléit. Senki sem szánakozott rajta, csak az öreg Gombásnak csillogott köny szemében, valahányszor Méhesre tekintett.

Az öreg Gombásék is elhaltak. Egyedül maradt Méhes István, de még sem egyedül. Vele öregedett meg a macskája. Biz hamar megöregedett Méhes.

Immár öreg. A falu táplálja. Szegény öreg, megosztja minden falatját macskájával. Ezen akarja jóvá tenni azt a sok kegyetlenséget, melyet az állatokon elkövetett.

A rozzant viskóban lakott még három évvel ezelőtt Méhes István. A beomlott kályhát rakosgatta össze s döntötte le; talán újra akarta építeni azt, a mit maga döntött romba.

Ez történt abban a viskóban, mely legépebb Cs. falu „felsőszerének” romjai közt.

El-e még Méhes István? Nem tudom. Cs. faluban nagyon meg tudják becsülni a barmokat.

A IV. ker. kegyesrendű főgymnasium részéről beküldetett:

Ú t k ö z b e n .

— Novella. —

Irta: *Szinnyei Ferencz*, VII. o. t.

Vége volt az egyetemi előadásoknak, oszolni kezdtünk. Magam is haza utaztam szülővárosomba, de korántsem azzal a szándékkal, hogy ott töltssem a vakációt, hanem csak meg akartam magam mutatni otthon, hogy lássák, milyen kevéssé ártott a szellemi táplálkozás testi egészségemnek. (Jó anyám ugyanis aggódott már miattam, hogy „agyontanulom“ magam.)

A vakáció egy részét utazással akartam tölteni, de nem vasuton, se más közlekedési szerszámon, hanem az utazásnak ősz eredeti módját kísértettem meg, a mit vulgó úgy hívnak, hogy: *per pedes apostolorum*. — Elhatároztam, hogy könnyű málhával bejárom megyénk egy részét.

A vasuton való utazást nem szeretem. Az csak olyankor jó, ha hirtelen, vagy messze akar utazni az ember. De ha megutálta a főváros fülledt levegőjét, megunta a sok tudományval való foglalkozást, meg az embereknek azt az osztályát, melyben folytonosan mozog és a természetet akarja élvezni a maga őseredetiségében, ki akarja szellőztetni a fejét, tapasztalatokat akar gyűjteni és a néppel közvetlenül érintkezni, akkor nem ül vasutra, hanem gyalogszerrel indul neki a világnak. — És hogy az ilyen utazásban mennyivel több a poézis, az üdítő hatás és hogy mennyivel nagyobb öröme telik az embernek benne minden más utazásnál, talán felesleges volna fejtegetni.

De nem akarok én itt referálni úti tapasztalataimról, élményeimről s más efélétről. Kit is érdekelne az ilyen? Az előttem oly kedves, poétikus kalandozás mások előtt igen prózainak és untatónak tűnnek fel; azért csak egy epizódot fogok elmondani, a mi útközben történt velem. Egy nemes, derék emberről fogok szólni.

* * *

Az est leszállott. Nyugaton piros volt még az ég alja, a piros háttéren egy-két fának, meg kútgémnek sötét alakja tűnt föl a homályban. Gyorsan haladtam előre a poros országúton, hogy elérjem X. falut. Itt akartam az éjszakát tölteni.

Mikor végig mentem a falu főutcáján, már besötétedett. A kocsmát nem kellett soká keresnem, mert a kurjongatás és hegedüzcinczogás útbaigazított. Beléptem az ivóba. Az asztalokat borozók foglalták el. Ektelenül rikoltoztak és danoltak egy zörgő czimbalom és egy szál hegedü kísérete mellett. Oda-

léptem a söntéshez, a hosszú szakállu öreg zsidó korcsmáros megkérdezte, hogy mi tetszik?

— Van külön szobája?

— Van-e külön szoba? ... Jaj, az éppen nincs, kérem alásan, de tetszenék talán itt az ivóban helyet foglalni a tekintetes úrnak?

— Itt nagyon zajos vendégek vannak.

— Oh kérem, ezek kilenc-tíz óra után többnyire eltakarodnak, vagy kidobálják egymást.

— Nincs itt valami uraság a közelben?

Azt gondoltam, hogy ott nyugodalmasabb éjjeli szállást kaphatnék, elhálnék akár a cselédházban.

Láttam, hogy az öreg huzódozik a felelettől; persze elszalasztana egy vendéget. Jónak láttam pénztárcámhoz folyamodni.

— Hogy van-e itt valami uraság? Oh igen, „nagyságos úr“. Van itt közel, száz lépésre a falutól egy kastély, a nagyságos Bernáth báró úré. Az igen szives egy úr, igen szives, a nagyságos urat bizonyosan szivesen fogja látni.

Kikisért az utczára és megmutatta az irányt. Sokszor hallottam emlegetni a Bernáth-nevet. A bárót különcznek, elzárkózott, furesa embernek mondták. Most kedvem kerekedett megismerkedni vele.

Tíz percz alatt elértem a kastélyt, illetőleg a parkot. A rácsos vaskapu még nyitva volt, de valami kapusféle ember ott csörgött már a kulcsokkal.

— Jóestét. Beszélhetek a báró úrral?

— A báró úr itthon van. Csak tessék erre egyenesen ...

Elindultam a kavicsos úton. A kapus nem igen bizhatott bennem, mert sietett becsukni a kaput, aztán szaporán utánam lépkedett.

A kastély nagy, tömör épület volt oszlopos tornáczal. Egy inas elkisért a báró dolgozószobájáig, aztán távozni készült.

— Jelentsen be, kérem, a báró úrnak.

— Csak tessék besétálni, nálunk nem szokás a vendéget bejelenteni.

Kopogtam és benyitottam. A báró olvasott valamit. Felpillantott, aztán gyorsan felállt és odajött hozzám. Magas, athlétatermetű férfi volt, hosszú deres szakállal tisztos jelleget adott arcának. Bő vitorlavászon ruha volt rajta.

Bemutattam magam és néhány szóval megmagyaráztam szokatlan látogatásom okát.

Derült arccal nyújtott kezét.

— Isten hozta minálunk, fiatal barátom, engedje meg, hogy így szólítsam. Érezze magát otthonosan ... Látja, hogy örülök a vendégnek.

Hangja szinte ellentétben állott hatalmas alakjával: lágy

tenorhangon beszélt. A báró megjelenése kellemesen hatott rám, minden zavaramat eloszlatta. Csengetett. A belépő inasnak megparancsolta, hogy vigye podgyászomat a vendégszobába és a szobát is hozza rendbe.

— Nálam bizony ritka a vendég, — mondta aztán felém fordulva, — de üljön le, kérem, sohase szerénykedjek. Hát persze az ilyen magamforma vén bolondot ki az ördög látogatná meg. De nem is csoda, unalmas ember vagyok. Hát ön utazgatik, a mint mondta, még pedig gyalogszerrel. Igen helyesen cselekszik. Én is így tettem fiatal koromban nem egyszer. Hiszen csak így ismeri meg az ember a természetet, pedig a természet megérdemli, hogy megismerjük.

— Valóban örülök, hogy méltóságod is . . .

— Kedves barátom, hagyjon békét annak a czimezgetésnek, sohase szerettem. Szólitson önnek, vagy akárminek, nem bánom, csak ne czimezzen agyba-főbe és ne udvariaskodjék. Az udvariaskodás megöljöje az őszinteségnek. E nélkül pedig semmit se ér a diskurálás.

— Legyen úgy, a mint ön parancsolja, habár kissé nehezemre fog esni a dolog Külömben a fogadtatás felbátorit. Valóban — s ezt nem udvariasságból mondom — sehol első látogatás m alkalmával ilyen jól nem éreztem magam. Az ön szivessége és jóindulata meglep és jól esik.

— Meglepte önt? Ugy-e ön ebből a megyéből való?

— Igen, ebből.

— Ugy-e ön más embernek képzelt engem? — mondta mosolyogva. — Sokat hallotrólam, nemde? Hogy kiállhatatlan, excentrikus vén bolond vagyok, hogy az embergyűlölés a fő foglalkozásom, meg más efféléit . . . szóval, hogy a vén Bernáth Ödönnek hiányzik egy kereke? No ugy-e, hogy ugy hallotta?

— Nem leszek udvarias, mert ön megtiltotta, azért bevallom őszintén, hogy biz én mindezt hallottam s mi türestdagadás, el is hittem.

— Helyes! Ezt már szeretem. Csak őszinteség, ez a fő dolog. Lássá, ezt az állatoktól tanultam, mert azok őszinték, sokkal őszintébbek, mint az emberek.

Az inas belépett és jelentette, hogy a szoba készen áll.

Talán kedve volna egy kicsit letisztázni magáról az úti port?

— Bizony, azt szeretném.

— Ugy, ugy, csak otthonosan. Nemsokára vacsorálunk. De nehogy kicsipje magát! Nincs itt asszony, engem pedig meg nem hódít semmiféle toilette-el.

Nevetve kísért az ajtóig.

A vacsoránál aztán ismét találkoztunk. Barátságos kis szobában volt terítve. (A nagy ebédlt, mint a báró mondta, nem használják).

Az izletes vacsora három fogásból állott kétféle pompás borral. Vacsora közben sokat beszélgettünk. A báró őszintesége, barátságos modora teljesen felbátorított s egész tűzzel kezdtem fejtegetni terveimet, törekvéseimet. Komolyan hallgatott s néhányszor közbeszólt és meglepett kiváló tudományról tanuskodó megjegyzéseivel. Mikor elvégeztem beszédemet, megfogta kezemet és megszorította.

— Kedves barátom, beszédjéből megismertem önt. Higyje el, hogy ha nem is szeretem az embereket s szívesebben időzöm az állatok között, van egy kis emberismeretem. Igen meglepett és őszinte örömet keltett bennem az ön józansága, komoly törekvése, becsületessége és életfelfogása. Adja Isten, hogy a milyennek önt beszédjéből megismertem, olyan legyen valóban is, a miről különben nem kételkedem.

Altalában nem szeretem az embert, de ha derék embert találok a sok hitvány közt, annak aztán őszintén örülök. — Ön önt meglehetősen megismertem, ismerjen meg ön is engem egy kisé. Majd elmondok egyet-mást a magam életéből . . . De ön fáradt lehet s talán jobb szeretne lefeküdni?

— Ellenkezőleg. Egy cseppet se vagyok fáradt, már ki-pihentem magamat. Igen kérem, beszéljen, báró úr.

— Jó, tehát ön kész a beszélgetést folytatni. Majd ki-megyünk a verendára, igen kellemes este van.

Kimentünk a verendára, mely a kastély másik oldalán volt. Az inas két kényelmes karosszékot és két kis asztalt hozott ki.

— Szokott ön theázni? Mert én nyáron is theázom.

— Szoktam. Nagy barátja vagyok.

Az inas a theászeszékot és kannákat a kis asztalokra helyezte, aztán magunkra hagyott bennünket.

Kellemes nyári éj volt. Holdujtság lévén, a hold sem világított s így sűrű homály borult a parkra, egymásnak arczát is csak szivarjaink veres fényénél pillanthattuk meg olykor-olykor. A parkban langyos melegség és virágillat áradt szét. A veranda közelében tücsök czirpelt, a nyári éj ez apró muzsikusa fáradhatatlanul fujta, hogy később már nem is hallottuk a hangját, úgy megszoktuk, pedig nem hallgatott el . . .

— Azt ígértem önnek, hogy egyet-mást elmondok életemből, hogy legalább megismerje egy kisé a vén Bernáthot, a kinek olyan passzióval költik bolond hírét s olyan sokféle ostobaságot beszélnek róla, hogy mikor az ő füléhez is eljut, elcsodálkozik az emberi ész bámulatos költői tehetségén . . . Lehet, hogy ha végighallgat, azt gondolja, hogy bizony „van egy kis igaz a dologban“, Bernáth valóban hőbortos ember. Lehet, hogy . . . De elvégre is a gondolatszabadság senkitől el nem vitázható. Ha másnak nem is, de gondolatainak mindenki igazán korlátlan ura és a gondolatok birodalma hatalmas; büszke lehet mindenki, hogy egy birodalomnak ura,

gondolatai birodalmának . . . De elkalandozom tárgyamtól . . . Tehát főbb vonásaiban elmondom önnek életem folyását, elmondok egyes epizódokat, melyekből aztán következtetést vonhat s helyes ítéletet alkothat magának rólam.

Azon kezdem, hogy anyámat nem ismertem, születésem után egy évvel halt meg. Talán az anyai szeretet nélkülözése vetette meg alapját bennem a komolyságnak. Kis gyerek koromban is komoly, elvonuló voltam. Apám nem igen törődött velem, egész nap olvasott, dolgozott, tanulmányaiba merült. Tőle örököltem a tudományok iránti vonzalmamat s a kutató szellemet. De a nagy természet bálványozása sohasem engedte meg, hogy szobámba zárkózva napokig abstract problémákat feszegetsek s ezért kutató, fürkésző szellemem ellenére nem lettem szobatudós, poros könyveket bűvő filozofus. Már mint kis gyermek, nagy hajlandóságot éreztem a természet iránt, de legjobban az állatokat szerettem. Órák hosszat elbolyogtam a földeken, mezőkön, meg az erdőben. Figyelemmel vizsgáltam a hangyakolóniák nyüzsgését, meglestem a madarakat, a mint kicsinyeiket etetik, füttyölnek, dalolnak. Felmásztam a fákra a fészkek után, de nem, hogy szétromboljam, vagy a tojásokat kiszedjem belőlük, hanem hogy gyönyörködhessem a kedves apró fiókákban, ahogy csipognak, tátogatják csőreiket, ahogy összebújnak. Olykor meglestem egy őzet vagy szarvast s csak úgy repesett a szívem a szép, karsu állatok láttára. Élénk figyelemmel kísértem minden mozdulatukat, míg valamely zajra el nem tűntek a sűrűben. — Vagy a pataokban, meg a tóban a halakat nézegettem, gyönyörködtem ficzkándozásukban, fürge mozdulataikban. — Ha nem kóboroltam, akkor a házi állatokkal mulattam odahaza. A lovakat, kutyákat s a többi állatot kényeztettem, simogattam, ettettem, szóval ugyancsak kedvükre tettem mindig. De mondhatom, hogy ragaszkodtak is hozzám és ismertek mind. S ez az állati hűség és ragaszkodás olyan jól esett nekem. Volt egy szép, nagy kutyám, evvel is órák hosszat eljátszottam. Néztem nagy, okos szemeit s szinte vártam, hogy megszólal; beszéltem hozzá, s az úgy bámult rám az ő változatlan komolyságával, mintha értene s bizonyára értett is.

A milyen határtalanul szerettem az állatokat, éppen olyan hevesen fogtam pártjukat. 7—8 éves koromban szokatlanul fejlett és izmos gyermek voltam s erőmnek ugyancsak hasznát is vettem. Valóságos réme voltam a velem egykoru parasztyerekeknek. Ha rajtakaptam őket, hogy fészket bántanak, madarat fognak léppel, vagy ütnek, kínoznak bármilyen állatot, lett légyen az a legkisebb rovar, nekik mentem és úgy elpáholtam őket, hogy bőgve futottak szét. S ez sokszor megtörtént, úgy, hogy végre valóságos réme lettem a gazoknak s ha messziről láttak, már eliramodtak. Tény az, hogy nem mertek annyi gonoszságot elkövetni kedvenceim ellen.

A szenvedő állat mindig végtelen részvétet keltett bennem s megvallom több részvétet, mint a szenvedő ember. Ha gyereksírást hallottam, fel se vettem, de ha egy kutyát hallottam fájdalmasan szűkölni vagy vonítani, oda siettem és lehetőleg segítettem rajta.

És ez a szenvedélyem nem lohadt. Mikor felkerültem a városba tanulni, itt is az állatoknak éltem szabad óráimban, azokat tanulmányoztam, azokkal mulattam. Mindig volt egy-egy kedves állatom, egy szép kutya, egy kis macska, madár, mókus, vagy más kisebb állat. Pajtásaimat egészen elhanyagoltam. Ki is nevettek és elneveztek „féleszü bárónak“, „menaszéria-tulajdonosnak“, mit tudom még minek, persze csak a hátam mögött, mert egy-kétszer kaptak tőlem néhány ökölcsapást s aztán félték tőlem, mint falun a parasztgyerekek. — Az állatoknak itt is hű pártfogójuk voltam. Pajtásaimnak is nem egyszer meggyült velem a bajuk, mikor kegyetlenek voltak az állatokkal. Nem kellett nekem egyéb, csak azt láttam legyen, hogy valamelyik egy légynek kiszaggatja a szárnyát, vagy egy kaszás póknak a lábait, hogy lássa, mint kaszálnak, rángatódznak, ezért az illető keményen meglakolt.

Egyszer, tudom, télen egy kocsist láttam, a ki ütötte a lovait. A csuszós talajon nem bírták lejtőn felfelé huzni a terhes szekeret, hát a gazember ostornyéllel állt nekik és verte agyba-főbe a szerencsétlen állatokat. — Bennem felforrt az epe.

— Mit üti azokat a lovakat? Láthatja, hogy nem tudnak indítani! Minek rakta meg annyira azt a szekeret?

— Fogja be a száját az úr! Ezek az én lovaim, tehetek velük, a mit akarok!

Azzal megint elkezdte ütlegelni a lovakat. Ekkor szó nélkül odaugrottam, dühösen kicsavartam az ostort a kezéből és darabokra törtem. Ekkor nekem jött, de én már akkor nagyobb diák voltam s rendkívüli izomerőm volt, letepertem a földre és elkezdtem verni az öklömmel úgy, hogy ott maradt a földön. Persze volt belőle egy kis kellemetlenségem: fájdalomdíj etc., de lelkemre mondom, nem sajnáltam.

S minél jobban megismertem az embert, minél többet tapasztaltam, annál jobban szerettem az állatot. Meg aztán az emberek nem is szerettek különöz magamviseléséért, kinevettek, kigúnyoltak. Az állatok pedig kezdettől fogva jó barátaim voltak, szerettek, ragaszkodtak hozzám.

És higyeje el, sokat, igen sokat lehet tanulni az állatoktól, melyekben sok nemes vonást találhatunk, sokszor többet, mint egy emberben.

A ember elbizakodottan, megvetően tekint az állatra: „hisz annak nincs esze,“ „nincs lelke!“ Az állat csak arra való, hogy az embert szolgálja s ezért ütleg, rossz bánás a jutalma; kínozzhatják, megölhetik, mert „hiszen csak állat.“

Ezzel a nyomorult felfogással küzdöttem én lelkem egész erejével és ennek ellentmondtam mindenkor. — Az állatnak éppen úgy vannak érzelmei, mint az embernek, és sokszor nemes érzelmei, éppen úgy van akarata (a mi az ösztöntől sokszor élesen megkülönböztethető), épp úgy vannak észbeli tehetségei kisebb-nagyobb mértékben, az által éppen úgy érez, mint az ember, éppen úgy szenved, ha baj éri. Érzéseit és érzelmeit ki tudja fejezni, meg tudja magát értetni a rokon állatokkal.

Mi jögon veti meg az ember, mi jögon kínozza az állatot? Hiszen maga is csak állat, csakhogy tökéletesebb a többinél, de sokszor állatiasabb, mint maga az állat. Észbeli tehetségeire büszke, pedig a legtöbbnek nincs oka rá. Az állatban csak az állatot látja s nem veszi észre a nemesebb vonásokat s magát felsőbb lénynek érzi, ki távolról sem hasonlítható az állathoz, pedig nagyon sok „állat van az emberben.“ Ugyan mi a különbség a sárban fetrengő holtrészeg ember és a disznó közt? mi különbség van az emberevő és a vadállat közt? . . . Sokat beszélhetnék erről, de lássa, eltértem a tárgytól. Önt untatni fogja áradozásom, de higyeje el, oly jól esik, ha elmondhatom még egyszer, a mit ezerszer hangoztattam már, a mi annyira össze van forrva életemveimmel, a mi azoknak mintegy alapját képezi. . . .

Azonban folytatom elbeszélésemet. — Az egyetemen orvostudományokat, zoológiát és filozófiát hallgattam, aztán külföldön is utaztam sokat. Voltam Német-, Angol-, Francia- és Olaszországban, sőt tettem egy hosszabb utazást Kis-Ázsiában és Egyiptomban is. Magyarországot nem is említem, mert azt már diákkoromban beutaztam. Utazásaimban, tán mondanom se kell, hogy érdekes tapasztalatokat tettem az állatéletet illetőleg is s az állatvédelem eszméje mind erősebb gyökeret vert bennem.

Mikor utazásaimból hazakerültem, apám beteges, eltörődött ember volt már s most egyszerre elkezdett velem foglalkozni s elhatározta, hogy megházasít. Mintha érezte volna közeledő végét, olyan lázas sietséggel sürgette a dolgot és csakhamar ki is szemelt számomra egy leányt, kit ő is ismert, a szomszéd baronesst.

Én, az igazat megvallva, nem sokat törődtem a dologgal. Egészen természetesnek találtam, hogy megházasodjam, apámnak is kedvére akartam tenni, hát eljártam a szomszédos kastélyba. Már az eljegyzést is meg akartuk tartani, mikor egy váratlan incidens meghiúsította az egész dolgot. — Röviden elmondom. — Egy este hazafelé tartottam valami nagyobb sétából, mikor hátam mögött kocsirobajt hallok. A robaj gyorsan közeledik. Hátrafordulok s látom a homályban, hogy két megbokrosodott ló eszeveszetten vágat egy hintóval. A katasztrófa csakhamar bekövetkezett, a kocsi felfordult s elesett a két

ló is. Odafutottam s ügyet se vetve a kocsira és inasra, kiknek semmi bajuk se történt, a lovakat kezdtem vizsgálni. Egyik fájdalmasan nyerített, el volt törve a lába, ezenkívül mind a kettő zuzódásokat szenvedett. Míg én a lovak sebeit néztem, a bennülőt kisegítették a kocsiból; rövid szóváltás után az inással eltávozott... És tudja-e, ki volt a hintóban: a baroness, az én jövődöbéli menyasszonyom. Önnök tán hihetetlennek tetszik a dolog, pedig természetes az egész. A sebesült állatok iránt érzett heves részvétem mindent megmagyaráz. Nem gondoltam semmivel, csak a két szegény állattal, a homályban a kocsit nem ismertem fel, a két cseléd se engem. Szóval ignoráltam a kisasszonyt. Ezt persze megtudta, roppantul megharagudott rám, a min nem is csodálkozom s nem is fogadta el látogatásomat. Vége lett a házasságnak. Ezt se bántam, nem nagy vonzalmat éreztem a leány iránt...

Apám nemsokára megbalt s a magam urává lettem, szabadon rendelkezhettem nagy vagyonom felett. Kevéssel ezután ismét házasságról kezdtem gondolkozni. Megismerkedtem egy szép polgárleánnyal, hogy miképpen, az mellékes. Sokszor eljárógattam hozzá látogatóba. A városban lakott szüleivel a saját házukban. Volt egy szép, nagy kutyája, melyet igen kedveltem, ez a kutya akadályozta meg házasságomat... Egyszer, mikor ismét a városba kocsiztam, a folyó partján megpillantottam egy embert, a mint egy kutyának a nyakára követ kötött. Rögtön megállítottam a kocsit és odaléptem hozzá

— Mit csinál azzal a kutyával?

— Hát belóditom a vízbe. Nekem így parancsolták.

Megismertem menyasszonyom szép, fekete kutyáját. Az állat bizalmasan dörgölődött hozzám, mintha tudná, hogy megszabadítom.

— Ki parancsolta ezt? Ki adta magának a kutyát?

Az ember megijedt egy kissé és elmondott mindent részletesen. Megtudtam tőle, hogy a kutya egy másikkal dulakodva összetaposta menyasszonyom gyönyörű rózsáit, még a karókat is kidöntögette. Ezért úrnője, ki imádta rózsáit, anynyira feldühödött, hogy haragja hevében kegyetlenül megakarta bosszulni a rombolást; elhívatta azt az embert s megparancsolta neki, hogy fojtassa vízbe a kutyát. S meghagyta, hogy várjon addig, míg ő is utána jön, hogy szemtanuja lehessen a vízbefojtásnak.

Tudtam, hogy a leánynak indulatos természete van és ez bosszantott is nem egyszer, de ilyen barbárságra nem tartottam képesnek.

Vonzalmam haraggá változott. Mindent meg tudtam volna neki bocsátani, csak ezt nem. Egy szegény védtelen állatot néhány hitvány rózsáért megölni! Beláttam, hogy én, ki

rajongok az állatokért és védem, kimélem őket, nem lehetek férje ennek a leánynak.

Messziről megpillantottam ekkor, a mint világos ruhájában a folyó felé sietett.

Odafordultam az emberhez s egy bankjegyet adtam neki.

— Mondja meg a kisasszonynak, hogy a kutyát nem fojtotta a vízbe, mert Bernáth Ödön br. nem engedte meg, érti? Mondja meg, hogy a kutyát megtartom magamnak, az árát is kifizetem nekik, ha eljönnek érte a kastélyomba.

Ezzel a kutyát feltétettem a kocsimba s hazahajtottam. A leányt nem láttam többé . . .

Ezután nem gondoltam többé a házasságra. Feláldoztam az állatok kedvéért s most azt mondom, hogy talán jobb is így. Igaz, hogy néha hiányzik az asszony, de már úgy megszoktam az agglégénységet, hogy nem óhajtom a családi életet. Unalomról pedig szó sincs. A megelégedés és a jó kedély se hiányzik; nem panaszkodhatom.

Ezentúl az én barátaimnak, az állatoknak éltem, és az állatvédelem eszméjének megvalósításáért küzdöttem folytonosan. Dolgoztam, irtam. Czikkeimmel, melyek ujságokban, vagy röpiratok alakjában jelentek meg (álnév alatt), az állatvédelem eszméjéért küzdöttem; az állatok felhasználását, okszerű, humánus felhasználását, azoknak eltartását fejtegettem saját tapasztalataim alapján. De nemcsak beszéltem, hanem tettem is. Első sorban a magam birtokán kezdtem meg működésemet. Itt nem ment nehezen, mert mint a birtok ura, parancsolhattam. Intézkedéseket tettem az állatvédelem érdekében s parancsaim megszegői ellen kiméletlen szigorúsággal léptem fel. Eljárásomnak csakhamar meglelt a maga üdvös eredménye. Az állatokkal való durva bánásmód, az állatok túlterhelése, elcsigázása teljesen megszűnt és ispánjaim, meg eselédjeim maguk is belátták, hogy igazam volt. És az én lovaimat, szarvasmarháimat, meg a többi állatot megnézheti akárki: épek, erősek, munkabírók mind. Az állatállomány eladásából befolyó jövedelem megkétszereződött s ezt a jó bánásmódnak köszönhetem.

Ezzel természetesen nem elégedtem meg, hanem birtokomon kívül is iparkodtam küzdeni az állatvédelem eszméjéért.

Kezdtém ezen a falun. Eleinte egyes gazdákkal beszéltem a dologról, tanácsokat adtam nekik, figyelmükbe ajánlottam az állatokkal való jó bánást; aztán vasárnap délutánonkint a falu iskolájába hívtam össze a gazdák nagy részét és itt formális előadásokat tartottam nekik az állatokról, azoknak fontosságáról, hasznáról, melyet az embernek hajtanak, s a melyért megérdemlik, hogy jól bánjunk velük. Ilyenformán persze az ő észjárásukhoz alkalmazkodva, nem szüntem meg buzdítani őket az állatok védelmére. És örömmel tapasztaltam, hogy fáradozásom nem volt hiábavaló.

A gazdák tényleg humánusabban kezdtek bánni állataikkal, aztán tanácsaimat is megfogadták, melyeket nekik az állatok táplálásáról s már efféléről adtam. Aztán látták, hogy az én birtokomon milyen kitűnő karban vannak az állatok, a mire különben magam is figyelmeztettem őket.

E közben építtettem birtokomon egy kis kórházat a beteg állatok számára s egy ügyes állatorvost bíztam meg a vezetéssel, különben az állatgyógyászathoz magam is jól értek. Itt gyógyítottam ingyen a falubeli beteg állatokat is és nem hagytam holmi ostoba szerekkkel azokat még jobban elrontani. Sikereimen felbuzdulva most már a környék falvait is bejártam s fáradtam, jártam, beszéltem folytonosan, nem pihenve és meg nem únva a dolgot.

Díjakat tűztem ki, a melyeket azok a gazdák kaptak, kikről bebizonyult, hogy a leghumánusabban bántak állataikkal, s kik a legtökéletesebb alkotású, legjobb karban levő állatokat tudták felmutatni. A kórházat jóval meg kellett nagyobbítani, mert a környékbeli is elhozták beteg állataikat. Fogadtam még egy orvost. Most is itt laknak ketten a kastélyban. A vacsoránál azért nem látta egyiket sem, mert az egyik elutazott távolabb fekvő pusztámra, a másik pedig gyengélkedik s azért szobájában maradt.

Van ezenkívül birtokomon egy asyllum elvénhedt állatok számára.

Mindig a legnagyobb igaztalanságnak tartottam, hogy az állatot, mely életében folytonosan szolgált bennünket, ha megvévénül, hasznavehetetlenné válik, rosszul tartjuk, vagy minden szánalom nélkül leüssük.

Ebben az én asyllumomban összegyűjtöm a teljesen elvénhedt, elgyengült állatokat birtokomról és a faluból is. És azt a kevés időt, a meddig még élnek, megérdemelt nyugalomban töltik. Ezek az én intézeteim; majd holnap meg fogjuk nézni; annyit különben mondhatok, hogy ha nem is rendkívüli módon, de legalább czélszerűen vannak berendezve.

Látja, fiatal barátom, így élek én szépen, csendesesen. Mindenki hivatásának él; ez az én hivatásom, melyet halálom napjáig hiven fogok teljesíteni. Ezért fáradtam egész életemben és fáradozásomnak gyümölcsét láttam; non me poenitet vixisse!

És nem unalmas az életem. Hivatásom szórakozás is egyszersmind, meg aztán olvasok, búvárkodom s főképen a természet szemlélésében és vizsgálásában lelem gyönyörűségemet.

A nagy dobot verni nem tudom, reklámot nem csinállok, ezért nem is igen ismernek, s a kik ismernek, már t. i. hiszik hogy ismernek, azok excentrikus vén bolondnak tartanak. S én erre mosolygok egyet és mit sem törődöm a „közvéleménnyel“.

Munkálkodásomért, fáradozásaimért nem hálásak az emberek, de az állatok hálásabbak és az ő hálájuknak, természetes ragaszkodásuknak százszorta jobban örülök, mint ha az emberek fényes díkeziókban dicsérnének agyba-főbe.

Feláldoztam az életemet egy eszmének, küzdöttem ezért az eszméért és munkálkodtam érte. A hasznosan eltöltött élet önérzete elég jutalom, más jutalomra nem vágyódtam és nem vágyódom soha . . .

Elhallgatott. A verandán hűs szellő lebbent át, megrezegtetve a folyondár leveleit.

A csodálatos ember szavai valóban meghatottak.

Felálltam s keze után nyultam.

— Megértettem önt s most tiszteltem és csodálok. Ön nemes ember a szó legtökéletesebb értelmében!

Hangom remegésén észrevehette, hogy ezek nem az udvariasság szavai. Férfiasan megszorította kezemet.

— Köszönöm . . .

Mást nem mondott, az ő hangja is remegett egy kissé.

Ismét erős szélroham suhant át a parkon, a báró felállott.

— Már hűvösödik, ideje, hogy lenyugodjunk, ifju barátom. Jó éjt.

A II. ker. kir. kath. **egyetemi főgymnasium** részéről beküldetett:

A Csillag

Irta: *Író Károly* VIII. o. t.

Elsárgult papirlapok, fakó betűkkel kerültek a mult nyáron kezembe. Valakinek naplója volt. A kéz, mely a betűket vetette, valószínűleg pihenni tért már, mig én élvezettel olvastam a beirt lapokat.

„ A mult nyáron (1860.) Turján időzván, meglátogattam Gimessy barátomat, kit a környéken csak Sándor bácsinak neveztek.

A ház, melyben lakott, csekély távolságra a falutól, egy kis patak mellett állott. Az egyszerű kis lak, magas fák közé építve hátul kis kerttel, közelében a csörgedező patakkaal festői látványt nyujtott, s bennem azt a hiedelmet keltette, hogy a háznak boldog lakói lehetnek.

E kedves helyre menve, barátom azzal a jóleső szivességgel fogadott, mely kiválólag fajunk sajátja, s mit megnövelt, hogy ez alkalommal egymást rég nem látott barátok találkoztak. Elbeszélgettünk a multakról, majd áttértünk a jelenre, végül pedig barátom elkezdte megmutogatni a tanyáját, — kis birodalmát, — mint ő nevezte.

Bejártuk a kis gyümölcsöst, melyben hosszában árnyas szőlőlugas huzódott, megnéztük a szérüt, pajtát, s mint afféle gazdaemberek benéztünk az istállókba is, — bár a tehenek a legelőn voltak, a lovak pedig dolog ideje lévén a behordással voltak elfoglalva. Annál inkább feltűnt tehát, hogy az egyik istállóban egy magános lovat láttam. Nem is titkoltam el e feletti csodálkozásomat.

— Hosszu sora van annak barátom, mondá házi gazdám. Szomorú időkre emlékeztet az minket, ugy-e Csillag? S meg-simogatta az öreg állatot, mely mintha értené gazdája szavait, nyerítéssel felelt azokra.

Ingerelt a kíváncsiság, megtudni a ló históriáját, de nem kérdeztem barátomat, ki láthatólag elérzékenyült a multak emlékein.

Ő azonban úgy látszik észrevette kíváncsiságomat s míg a ház felé tartottunk, így szólt:

— Bizonyára csodálkozol barátom, hogy mi érdekes története lehet egy lónak? Am ha nem restelled meghallgatni, elmondom.

— Sőt igen kérlek, — mondám tudva, hogy öreg barátom sok érdekes dolgot tudott elmondani azoknak, kik nem sajnálták idejüket a kissé hosszúság elbeszélőtől. — Barátom így kezdé.

— 1849-ben történt. A titáni harcok vége volt, a dicsőség napjai elmúltak. Általános levertség és szomorúság terjedt el a hazában, s mindenfelé olyan volt a hangulat, mint nagy tűzvész után, mikor a féktelen elem megszűnik dühöngeni.

A nagy lehangoltságot csak rövid időre szakította meg egy-egy hír, jelezve, hogy megint feladta magát egy sereg, kegyelemre. Ily hírekre újra tűz villant meg a bágyadt szemekben, az elernyedtt karok újra kifeszültek, a kezek ökölbe szorultak — azután csend lett megint...

Mintegy százan lehattunk a kies Bereg megye Z. falujában beszállásolva. Látván, hogy a magyar seregek egymásután mint adják fel magukat, tanakodni kezdtünk, ne legyünk-e mi is hasonlók? Voltak, kik ajánlották, hogy meg kell magunkat adnunk. Am győzött a többség véleménye, hogy folytatjuk a harcot. E közben megérkezett H. gróf osztrák tábornok követe azon üzenettel, hogy tegyük le a fegyvert. A válasz tagadó volt. Másnap néhány száz főből álló katonaság jött elfogatásunkra. Mi elszántan a halálra, sorakoztunk s csakhamar összezsaptunk. Én Csillagon ültem, melyet még hazulról hoztam a táborba.

A harc heves és rövid volt. Győzött a többség s bajtársaim legnagyobb része holtan vagy megsebesülve feküdt a csataterén. A viadal hevében egyszerre egy ellenséges tiszt vágta felém. Összezsaptunk, megcsendülnek a kardok s kezdődik a vívás életre-halálra. Am az osztrák ügyesebb volt, már

fáradt is voltam s megsebesítve csakhamar elborított a vér s elhagyott eszméletem.

De hisz eddig szó sincs a lóról, fogod mondani. Rátérek arra is. A mint eszméletem vesztve, lovam nyakára hanyatlotam, a derék állat megérezte a veszedelmet, s hirtelen megfordulva elrohant a csatatérről. Üldözőim nyomomban voltak s midőn utolérni nem bírtak, lödözni kezdtek lovamra. E közben visszanyertem eszméletemet s láttam a veszélyt, mely fenyegetett. A golyók süvöltve repültek el mellettem s én veszve éreztem magamat. Gyorsabb futásra ösztönöztem lovamat, ám az hirtelen megállt. Egy golyó érte lábát. Az üldözők örömhangokban törtek ki, látva, hogy lovam megállt, de az hirtelen megindult és sikerült elérnie a közelben levő erdőt, melynek fái csakhamar elrejtették üldözőim szemei elől. Mentve valánk. Éppen jókor, mert lovam is összerogyott. Szerencsére egy patak volt közel, melynek vizétől jól felüdültem, majd lovamat itattam meg és kimostam sebeinket. Hosszabb pihenés után folytattam utamat. És ismét e derék állat lett megmentőm. Mert ha ez nincs, a hosszú út alatt okvetlen el kell vesznem éhség miatt, vagy pedig a kozákok kezébe kerültem volna.

Lovam azonban daczára sebének, három nap alatt tette meg az óriási utat. Egy alkalommal le akartam térni az útról. Egy falu terült el a közelben s szerettem volna kissé betérni. Lovam azonban ellenszegült és makacszkodott. Hiába volt minden nógatás, ösztönzés, nem engedett. Utoljára is kénytelen voltam neki engedni. S csak mikor hazatértem, tudtam meg, hogy mily veszélytől mentett meg lovam. A faluban osztrák és orosz katonák voltak szállva, s ha kezeik közé kerülök, aligha kerülöm ki a halált.

Egy hónapig voltam beteg sebeimben, lovam félévig, sőt még most is az legnagyobb jóltevőm, aki nélkül ma már halott volnék. S hálám? Mit adhatnék neki egyebet, minthogy kimélem őt? Azóta még munkát nem végzett s a mig él, nem is fog. Hisz a legnagyobbat már úgy is elvégezte, midőn megmentette életemet. Különben már úgy sem soká tart. Napról-napra gyengül vélem együtt, s úgy hiszem együtt fogunk távozni az életből. Ugy-e Csillag? kérdé barátom elmerengve.

Eddig barátom elbeszélése! . . . “

Sárgult papírlapok megfakult betűkkel, im ezeket betüztem ki belőlük. A kéz, mely azokat írta, valószínűleg pihenni tért már, én pedig elmerengtem a történeten, s gondolataim közben eszembe jutott egy másik jelenet, melynek véletlenül tanuja voltam.

A főváros egy meredek utcáján egy erősen megterhelt kocsit húzott fel két ló. De a lejtő meredek volt, a teher súlyos. A két ló erőlködött; szemeik kidülledtek, szájuk hab-

zott, s nem bírták felhúzni a kocsit. A kocsis ütlegelni kezdte őket, mire a két pára még jobban megerőltette magát. Szájuk habzott, sebesen ziháltak, orrlyukaik kitágultak, hasztalan minden! . . . S a brutális kocsis a megszakadni készülő lovakat orrba-szembe kezdte verni, majd rugdosni . . . Megundorodva ennyi kegyetlenségtől, kénytelen voltam távozni.

E jelenet jutott most eszembe s kérdém: Lehetséges-e, hogy az állatnak ne legyen értelme? Im itt a példa: Csillag, s aztán ama kettő is.

EGYLETI ÉLET.

Ülések.

1.

Kivonat az Országos Állatvédő Egyesületnek 1893. évi jun. hó 27-én tartott rendes választmányi ülésén felvett jegyzőkönyvéből. Elnök: dr. Verédy Károly, kir. tanácsos. Jegyző: Knoll Lenke.

1. Főttkár bemutatja dr. Kiss Mihály főszolgabíró által kidolgozandó állatvédelmi szabályrendelet tervezetének indoklását, mely egyelőre köszönettel tudomásul vétetik.

2. Özv. Hangl Józsefné választmányi tag indítványa, mely szerint szegényebb sorsu ebtulajdonosoknak az ebtartásdíjat az egyesület fizesse, nem fogadható el, mivel egyelőre a szükséges pénzre födözet nincs és mert attól tarthatni, hogy igen sok jelentkező kerülne.

3. Bemutattatik az „Állatok Óra“ III. száma, mely folyóirat jövőre nézve az összes magyarországi tanképezdeknek megküldetik.

4. Végül a napilapok felkérendők, hogy az apró élelmezési állatok szállítására vonatkozó szabályokat közzétenni sziveskedjenek.

2.

Kivonat az Országos Állatvédő Egyesületnek 1893 szeptember hó 22-én tartott rendes választmányi ülésén felvett jegyzőkönyvéből. Elnök: dr. Verédy Károly, kir. tanácsos. Jegyző: Knoll Lenke.

1. Elnök úr előterjesztésére a milleniumi kiállítás alkalmával nemzetközi congresszus rendeztetik, melyet a földművelésügyi miniszter anyagilag és erkölcsileg támogatni ígért.

2. Néhai Röck Szilárd elhalálkozásának évfordulója alkalmával az egyesület, f. hó 24-én, szokásához híven, koszorút helyez az elhunyt sírjára.

3. Bemutattatik dr. Kiss Mihály aranyos-maróthi szolgabíró szabályrendeleti javaslata az állatok megvédésére, mely mű az „Állatok Óra“ IV. számában kinyomandó és záradékul a t. tagok folyóiratunk útján, a választmányi tagok pedig írásilag felkérendők, hogy észrevételeiket erre nézve írásban nyujtsák be az igazgatóságához.

4. Következett a főtitkár jelentése, mely tudomásul vétetik, melylyel kapcsolatban jelenti, hogy a belügyi miniszter ő nagyméltósága a „Ne bántsod az állatot“ czimű művet a községeknek figyelmébe ajánlván, ennek alapján tömeges megrendelések történtek, úgy hogy nyomtatási ára majdnem fedezve van.

5. Továbbá jelenti, hogy ugyancsak a belügyminisztérium 300 frt, a főváros pedig 50 frtnyi segélyt adott az egyesületnek s hogy a Röck Szilárd-féle alaplól a II. félévre járó kamat 1333 frt 56 krban felvétellett.

6. Levelező tagul választattak Oldal János, polg. isk. igazgató kitünő irodalmi működéséért s Mánczos József, vashegyi igazgató, az egylet iránti ügybuzgóságaért.

7. Olvastatik az állatorvosi pályázat (50 korona jutalom mellett), „Miképpen kell az egészséges és beteg állatot levágni“. Elfogadtatik.

8. Az egyesület, egy felmerült eset következtében, lépéseket tesz a medvetánczoltatás megszüntetése tárgyában a belügyminiszternél, hogy erre nézve ne adjon engedélyt s a már adott engedélyt is lehetőleg vonja vissza.

9. Olvastatik Karánsebes város levele, melyben „Ne bántsod az állatot“ román és német nyelven kéri. Miután az egyesület semminemű fordításokra nem terjeszkedik, tehát csak a kiadót figyelmeztetheti e felhívásra.

10. Olvastatik a pénztáros jelentése, mely jóváhagyólag tudomásul vétetik s mely a bevételt 14 frt 25 kr. kiadással szemben 1023 frt 14 krból állónak tünteti fel.

11. Végül felolvasások rendezése elhatároztatik, egyelőre azonban kísérletképen a választmányi üléssel egybekapcsolatván, azt megelőzőleg történik.

A napirendnek több tárgya nem lévén, elnök úr az ülést bezárja.

1893 junius hó óta beléptek:

Rendes tagokul:

Battonyai Ödönné, Budapest
 Köpeczy Bócz József, tanár, Budapest
 Köpeczy Pócz Józsefné, Budapest
 B. Büttner Lina, írónő, Aranyos-Maróth
 G. Büttner Julia, írónő, Aranyos-Maróth
 Goldner Jakab, bádogos, Budapest
 Népiskolai könyvtár-egylet, Halmágyon

A j á n l ó:

Gruber Kati.
 Häusler Károly.
 dr. „Szalkay“ Gyula.
 „ „ „
 Stein Mór.
 dr. Szalkay Gyula.

Jónás Emil, hivatalnok, Budapest
 Kölber Gyula, főmérnök, Budapest
 Krausz Adolf, vendéglős, Budapest
 Lieszkovszky Antal, hiv., Budapest
 Pogáts Aurél, hivatalnok, Budapest
 Raaben Adolf, vegyész, Budapest
 Schultes Emil, hivatalnok, Budapest
 Schüller Ede, főkönyvelő, Budapest
 Dr. Schneider Károly, ügyvéd, Kula
 Winkler József, kereskedő, Budapest
 Zubor Árpád, kereskedő, Budapest

Stein Mór.
 Hereskó J.
 Stein Mór.
 Kothry Erasmus.
 Knoll Lenke.
 Stein Mór.
 Häusler Károly.
 Knoll Lenke.
 Szalkay Elvira.
 özv. Fischböck Ferenczné.
 Hereskó J.

Meghaltak:

Csernyei Gyula
 Ifj. Humayer Károly

Nagy Imre
 Scheibal Vinceze.

LAPSZEMLE.

Der Thierfreund. Bécs. 7-ik szám: Aennchen Campell's Hut. (Angol fordított levélke, hogy madártollakat a női kalapokon hordani irgalmatlanság). Urtheile über den Hund. (Folytatása és vége a 4. számban megkezdett neves férfiak idézeteinek e nemes állatról.) Egyleti ülésekről kivonat. A gerai és oderai frankfurti egyletek pályázatai, az előbbi ezen kérdésre: „In welcher Weise kann die Jugend durch Thun und Lassen praktisch Thierschutz üben“, az utóbbi: „Mittheilungen aus der Lebensgeschichte unserer Haustiere.“ Straffälle. (Itt közzététetik, hogy f. é. első negyedében Bécsben 717 állatvédelmi tárgyalás volt a rendőrségnél.) Vegyesek.

8-ik szám. Glückwunsch-Adresse. (Károly Lajos főherceget, mint az egylet protektorát 60-ik születésnapján üdvözlötték.) Leidensgenossen, von Bertha Mutschlechner. (Egy ló és egy fiatal asszonynak élettörténete vonzó és életfriss színezetben. Gyönyörű egy elbeszélés.) Vereinsangelegenheiten. A krakói egyesület közgyűlése, a melyben egyesületünk főtítkáráat tiszteletbeli tagnak választották. Az Allerlei-fejezetben kedves kis történetkék az állatok életéből.

9-ik szám. Ein thierfreundlicher Schriftsteller von Karl Sandsteiner. (Dorér Ödön életrajzát ismerteti Schack gróf leírása után. E költő leginkább állatvédelmi szempontból szolgált múzsájának; 3 kötetre szóló művei egy igazi állatvédő könyvtárából ne hiányozzanak, mivel kivált a 3. kötet az állatvédelem-történetének ugyszólván compendiumát képezi.) Vereinsangelegenheiten. Aufruf. (Görzben alakult egylet felhívása, mely a madár, hal- és vad-védelmet öleli fel.)

Rheinisch-Westfälische Thierschutz-Zeitschrift. 4-ik szám. Tagesordnung des Verbandstages. (A 37. ülésnek napirendje.) Festordnung der 25-jährigen Jubelfeier des Kölner Vereines. (A kölni egylet 25 éves ünnepe.) Thierschutz und Vivisektion. (Párhuzam az állatvédelem és vivisektio között.) Der Distanzritt Wien—Berlin. (A németországi egyletek az országgyűléshez küldött folyamódványa azon határozattal küldetett vissza, hogy tárgyalanná vált, mivel az országgyűlést bezárták.) Ist das Halten von Goldfischen in Zimmern Thierquälerei? (A felelet: igen, mivel a legtöbb ember nem tudja, hogy kell a halakkal bánni.) Anziehvorrichtung am Wagen zum Schonen der Zugthiere. (Völker úr találmánya, mely szerint a vonóállatok nagyon kíméltetnének.)

5-ik szám. Protokoll des 37. Verbandstages. (A rajna-westfália tartományok egyleteinek 37. közös gyűlése.) Das Ausspielen kleiner lebender Thiere. (A vásárokon divó apró állatok: ludak, kacsák stb. kisorsolása el-

tiltatik.) Feier des 25-jährigen Bestehens des Kölner Thierschutzvereines. (Az ünnepély leírása, mint vendég dr. Szalkay főtitkárunk is jelen volt, a diszülésen mint a banketton felszólalt és üdvözölte az együletet.) Thierschutz und Vivisektion. (Nyilatkozatok a vivisekció ellen.) Vogelschutz in Italien. Bücherschau. (Dorer Ödön hátrahagyott munkáinak ajánlása.)

6-ik szám. Protokoll. (A 37. gyűlés jegyzőkönyvének folytatása.) Der Sidén'sche Pferdeschoner. (Egy rugganyos összekötő készülék ló és koezi között.) In der Winterszeit. (Télen a szájasvat csak dörzsölve adjuk a ló szájába.) Der Distanzritt Wien - Berlin. (Kívánságok, hogy a bécs—berlini távlovaglás ne ismétlődjék.) Das Pferdefleisch als Nahrungsmittel. Vortrag von Beringer. (Előadás, hogy a lóhús nemcsak épp oly jó, hanem jobb és egészségesebb a marhahúsnál.)

Der Thier- und Menschenfreund. 6-ik szám. Nachruf an Wilibald Wulf. (Wulf W. nekrológia.) Neue Thatsachen der Vivisektion. (Élő állatokon véghez vitt boncolásnak barbarizmusa.) Der Hund als Erzieher. (Végközlemény.) Beatrice oder die Frau Professor. (Folytatás.)

Der Linzer Thierfreund. 12-ik szám. Die Hergottskinder. (Költemény Stormtól. Az állatok az Úrnak gyermekei.) Cäsar, der Hund des Naturforschers Reischek (A kutya, mint az ember hű társa és életmentője.) Ein neuer Hundemaulkorb. (Steinbach hazánkfiának találmányának ismertetése.) Halbe Cultur. (Propaganda a berlini állatvédő egyesület mellett.) Das Umherstreifen von Hunden und Katzen im Freien. (Nem kell mindjárt azokat lelőni, lehet más úton azok ellen védekezni.) Die Tauben auf dem alten Dome.

13—14-ik szám. Die Rosse von Gravelotte. (Gerok Károly költeménye, hogy a hős katonák mellett a derék lovakat ne feledjük el.) Zur Hundswuthfrage, von Adolf Graf Zedwitz. (Hogy Pasteur oltása eddig mit sem használt, az egész csak ámitása az emberiségnek.) Was kann der Lehrer für der Thierschutz thun? von Lehrer Josef Killer. (Igen csinos érvekkel ellátott czikkecske, hogy miképpen hathat a tanító a növendékekre.) Vegyesek. Mindkét számban a czikkek között neves emberek aphorismái olvashatók.

Der Anwalt der Thiere. 6-ik és 7-ik szám. Jahresbericht des Thierschutzvereines unter dem Namen: Damencomité des Rigaer Thierasy's für das Jahr 1892. Verfasst von der Präsidentin. (E két szám az évi jelentéssel foglalkozik, és e kitünően vezetett egyesület beléletét költői ihletéssel rajzolja a szellemes író.)

8-ik és 9-ik szám. Zur Schlachtfrage. (Kimerítő és mély tudományos-sággal okadatolt értekezés, hogy melyik a leghelyesebb és legkevésbébb kinos leölési módszer.) Ehrenmitgliedschaft. (A kasseli egylet Schillingné ő excellenciáját tiszteletbeli tagnak választá.) Tagesbefehl an die Rigasche Stadtpolizei. (A rendőrség elnökségtől két rendelet, hogy a kutyák az utcán szájkosárral vagy pórázon vezetve, tehát szájkosár nélkül, jelenhetnek csak meg. A halak csak viztartókban hozhatók a vásárra és azokban adható el. Élő halat csak viztartóban lehet hazavinni. A hal ugy öletik meg, hogy a fejére erős ütés mérendő, ezen elbóditás után a fej éles késsel levágandó.) Internationaler Vogelschutz. (Francia- és Olaszország még Svájcznak előterjesztése a madárvédelem érdekében.) Der letzte Sänger. (Költemény Schwingertől.)

Androclus. 7-ik és 8-ik szám. Vereinsnachrichten. (A választmány összeállítása.) Generalversammlung. (A közgyűlés leírása.) Apróbb közlemények azon czim alatt: Thierquälerei aus Gewinnsucht. Behandlung der Arbeitspferde.

VEGYES.

László főherczeg vadászata. László főherczeg tegnapelőtt Jäger Albert őrnagy kíséretében az összekötő vasuti híd mellett elzárt területen vadászott. Délután 4 órakor érkezett a vadászterületre, a hol addigra sok budai lakos gyűlt már össze, kik a főherczeget tiszteletteljesen

köszöntötték. A vadászatnak kitünő eredménye volt. A főherceg tizenöt vizimadarat lőtt. A budai lövész-egyesület tagjai, kik nem messze a parton álltak, kitünő lövészeknek mondják a főherceget, ki még távolabbi helyeken is biztos kézzel talál. Vadászat közben érdekes epizód játszódott le, mely a főherceg szívjóságáról tesz tanúságot. A főherceg ugyanis észrevett egy kacsafamiliát, mely félve várta a csónakokon közelgő vadászokat. A főherceg azonban nem lőtt, hanem nyugodtan nézte, hogy az anyakacsa huszonöt lépésnyire megvárja a csónakot s csak mikor az utolsó kis kacsa is elmenekült, akkor emelkedik ő is a magasba. A parton felhangzott éljenek a kegyelmező vadásznak szóltak.

Figyelmeztető táblák a nagy közönség számára. Az Országos Állatvédő Egyesület figyelmeztető táblákat csináltatott, a melyeken a nagy közönség figyelmét a netán előforduló állatkínzásokra terelte, kérve, hogy a kinzott állatokat védelme alá vegye, sőt rendőri közteget is igénybe vehet. Ilyen pléhtáblákat ugyan már korábban is csináltatott, de ez ideig úgy elrozsdásodtak, hogy a felírás már olvashatlanná lett, azért újabb és nagyobb táblákat csináltattunk, melyeken az állatvédelmi törvény is felírva lett. A 60 cm. széles és 90 cm. magas pléhtáblákon fehér alapon fekete betűben következő írás olvasható:

Országos Állatvédő Egyesület.

1879. XL. t. cz. 86. §. A ki nyilvánosan botrányt okozó módon állatot kinez vagy durván bántalmaz, ugyszintén ki az állatkínzás ellen kiadott rendelkezést vagy szabályrendeletet megszegi: nyolcz napig terjedhető elzárással és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

AZ ÁLLATOK VÉDELME

a t. cz. közönség szives figyelmébe ajánlatik.

☛ Rendőri közbenjárás igénybe vehető. ☛

E táblázatok Budapest fő- és székváros, főképpen a lejtős és menedék partjain s azonkívül a fuvaros kocsik fővonalain, a következő helyeken felszegteltettek:

- I. Mészáros-utca.
- I. Szarvas-tér 1. sz. háznál.
- I. Döbrentei tér 4. sz. háznál.
- I. Bécsi kapun kívül, a várfalon.
- II. Albrecht-út 25. sz. háznál.
- II. Lánchíd-utca 1. sz. háznál.
- II. Zsigmond-utca 24. sz. háznál.
- II. Szent-János kórházon.
- III. Zsigmond-utca 57. sz. háznál.
- III. Fő-tér 3. sz. háznál.
- II. Bécsi-út 86. sz. háznál.
- V. Lipót-körút 25. sz. háznál.
- IX. Soroksári-út 108. sz. háznál.
- X. Liget-tér 1. sz. háznál.

Ujpest, Lövy Dávid és Fiai házán.

Állatkínzás miatt megbüntettek. A folyó év II. negyedében' vagyis ápril, május és junius hónapokban a m. kir. államrendőrség főkapitányi hivatalának kimutatása szerint a fő- és székváros területén 114 esetben tétetett állatkínzás miatt feljelentés, melyekből kifolyólag 41 napi elzárás és 260 frt pénzbüntetés szabott ki, 5 felmentő ítélet hozott, 32 ügy pedig folyamatban van.

Erélyes állatvédő-egyesület. A daxi (Franciaország) állatvédő-egyesület, a francia közoktatásügyi miniszter ellen azon panaszszal lépett fel és annak vád alá helyezését kérte, mivel Daxon a bikaviadalok ellen

föl nem lépett, és ott 12 bika borzasztó nyilvános mézárások között vesztette életét.

Anyai szeretet az állatoknál. Ez év július 20-án Puntigam faluban Grác mellett egy ház kigyulladt, melyben egy fecsképarnak fészke volt. Keserves, szivreható csipogással járta körül az anya-állat az égő födelet, és miután fiait nem tudta megmenteni, hősies elszántsággal ráült a fészekre, ahol később elszenesedett testét fiai felett kiterjesztett szárnyakkal találták.

Állatkinzások a közönség mulattatására. A mulatságok ezer módja között, melyek a t. cz. közönség szórakoztatására s ezen czímen való megadóztatására fentaláltattak, nem a legutolsó helyet foglalja el a kitanított, idomított (dresszirozott) állatok mutogatása. Az élelmes naplopás gondoskodik róla, hogy a mulatság ezen neméből a társadalom minden rétegének kijusson a maga része. Zuhog a dob, a csimpolya visit s a falu minden utcájából előtűnő gyermekekre ujjongva kiabálja: „Medvetánczoltató! Jön a medvetánczoltató!“ Bozontos gubáju bocskoros oláh, még bozontosabb bundájú medvét vezet láncznál fogva, melynek karikája a maczkó orra czimpájába van behúzva. Valahányszor a mócz egyet ránt a lánczon: a hátulso lábain czammogó maczkó mindannyiszor ugrik egyet nagy lomhán, t á n c z á t“ kelletlen dörmögéssel, időnként fájdalmas nyöszörgéssel kísérve. Ennyiből áll a szegény bundás művészete, melylyel bátyám uraimékat, néném-asszonyékat s a falu gyermekeiregét szájtató bámulatra ragadja. A nagy város utcai közönség már a dresszura magasabb fokára emelkedett „művészet“ élvezésében részeseül: Talján opera náthás sópládától dúdolt cavitinája csalogatja az udvarra a háromemeletes nagy ház lakóit. Az udvar közepén kőzos haju talján tanult majmot produkált, mely fején tollas generális kalappal, piros frakkba öltöztetve kommandóra tiszteleg, czéloz, lő a kezébe adott játékpuskával; azután meghegedül, vagy gitároz s végre körben lovagolván a vörös zsabrákkal leterített pudlikutyán, fatányéron kéregeti össze a t. cz. közönségtől „művészet“ jutalmát gazdjá számára. A t. cz. közönség „distinguált“ részét „Miss Cora szelidített orosz lánai val“ részelteti a magasaabb művelzetben. És mik mindezen és hasonló fajtájú produkciók rangbeli fokozatokra való tekintet nélkül? A legkegyetlenebb állatkinzások produktumai a naplopás szolgálatában! A medve, a midőn táncznak csúfolt esetben ugrásait végzi, nem az orra czimpájába húzott vaskarika kinzó hatásának kényszere alatt teszi-e ezt? Avagy tekintések figyelemmel az emberi kézfogásokat paródiszáló szegény majomra s látni fogjátok, mily aggodalmasan pislogat a gazdjá hónaljában levő nád-pálczára, tudván, hogy szerepének legkisebb hibájáért kegyetlen ütlegekkel lakol; legtöbb esetben még azt is tapasztalni fogjátok, hogy e szegény párának a farka kisebb-nagyobb mértékben meg van csonkítva s a fark csonka vége sebes, vagy csak alig van bevarasodva. Ez részint a dresszura következménye, részint pedig a fegyelem folytonos fentartására szolgál, mert csak csekély nyomás, melyet a majom mutogatója ujjaiával a fark csonka végére gyakorol, már oly élénk fájdalmat támaszt, hogy attól a legesőkönnyösebb majomkedélynek is meg kell hunyászkodnia. Hát vajjon Miss Cora és művész kartársai valóban csupán igéző szemek sugarával büvölik-e oly szelidekké s kezesekké a puszták királyát s az erdők fenevadjait? Jaj volna az igéző szemek tulajdonosának a tűzesvas és a holtraéheztetés kegyetlen kinzó hatása nélkül, a melylyel e ragadozók daczos vad természete megszelidítettik, mielőtt emberi lény lábát ketreczükbe tenni merésznél! Az elmondottak után nem szenvedhet kétséget, hogy az állatvédő-egyesületek feladata az ilyen és hasonló fajtájú produkciókkal szemben komolyan és határozottan állást foglalni; és pedig ezen állásfoglalásnak két irányban kell tetteleg nyilvánulnia: először hivatkozással a közérkölciség érzetére, tiltakozniok kell az ily produkciók megengedése és pártolása ellen; másodsor hivatkozva a büntető törvénykönyvre, követelniök kell e „nyilvános és közmegebotránkozást okozó állatkinzások“ elkövetői ellen a törvényszabta büntetés kiszabását.

A versenylovaglás ellen. Harden Miksa jőnevű német író egy Zukunft című heti folyóiratot alapított, melyben sok mindenféle eredeti ötlet található. A legújabb számban Harden foglalkozik a távlovaglással és többek közt ezeket írja: „Csak a költség ne volna oly nagy. Egy állatot létesített a természet, melyet a számla-fizetésnél majdnem mindig a költség terhel; ez e ló. Ha népek verekesznek vagy verekedésre készülnek, ütközetekben és ellenőrző szemléken mindig ott van a ló. Mig szarvasmarhák és sertések, ürök és mindenemű szároyások, vidám és kedélyes életnek örvendenek, a szegény gebe arca verejtékében keresi meg a zabot. Halálra verik, a diesőség mezején lepuffantják; minél vénebb, annál nyomorúságosabb, minél fáradtabb, annál jobban kínozzák. Az igaz, hogy a hírnév is az övé. Oseinek nemessége visszanyulik a legtávolabbi időkhöz; Arábia költői és Angliá bárdjai legszebb dalaikat zenik a lovakról, a versenyeken, a cirkuszkokban feljűk ujjongnak. Hát még a nagy távlovaglás! Itt mutatja ki a legnemesebb állat, hogy egyetlen élő lény sem teljesíti ily híven a kötelességét, mint ő, hogy ha egyszer megindult, nem teszi le a lábait, míg ki nem adta utolsó lehelletét. Meghalni egy nagy ügyért! Van-e ennél szebb dolog? Persze, azt mondjuk, keve-et ér, ha a vasutak korában oly parforce utakon próbálják ki a lovakat, melyeket a gyakorlati élet soha sem fog megkövetelni, de ki tehet róla, hogy a Spree és Duna oly messze vannak egymástól? És hiszen a nyergekben oly urak ülnek, kik értik a meserségüket, kik pontosan tudják, hogy egy ló és küllő-ösen az ő lovuk, napjában mennyit bír el, kik jól megérzik, mikor fárad el és kik a cél előtt megállanak, ha észrevezik, hogy roskadozó paripa viszi őket. Természetesen vannak lusta állatok is, melyeket komolyan kell figyelmeztetni a kötelességükre. Nagy tévedés volt a vállalkozás alapja; távlovaglásnak nevezték el, pedig valóságban versenylovaglásról volt szó. Távlovaglásnál az a feladat, hogy tapasztalt lovas derék állattal lehető legrövidebb időben hosszú utat tegyen meg. E mellett lényeges törekvése az legyen, hogy abszolút egészséges állatot, friss állatot hozzon a célhoz, oly állatot, mely a célnál képes legyen még újabb szolgálatokra. Vagy érdeke lehet-e egy lovaszrednek, hogy a Spree-től gyorsan érkezék a Rajnához, de halálra gyötört lovakon? Bizonyára nem. A kellő szempontokat tekintet nélkül hagyták; a távlovaglás versenygés volt — a lovak élere árán is.

Csernye i Gyula meghalt. Ki nem ismerte volna e buzgó és az állatvédelmi eszmékért rajongó választmányi tagunkat. Évkönyvünk és az Állatok Óré-nek szorgos és munkás tagját vesztettük benne. Lelkes, ügybuzgó tanító volt, gégebaja miatt nyugdíjazták. 12 év óta Canulle-on át vette a lélezerését. Frigyes német császár belehalt az operációba, az igénytelen tanító nemcsak hogy kiállotta, hanem 12 éven át még húzta az élet nehéz terhét. Özvegyet és fiut hagyott hátra.

Nyugodj békében, édes barátom. Jót és nemeset akartál, azokért küzdöttél az életben. Emlékedet híven őrizzük.

Az állatkert megtekintése.

Az O. Á. E. tagjai értesítettnek, hogy a budapesti állatkert megtekintésére mérsékelt áru bemeneti jegyek kaphatók az egyesületi helyiségünkben, (IV., kalap-u. 12.) naponkint délután 4-től 6-ig, és pedig a felnőtt tagjaink és azok hozzátartozói számára 20 kros, a tagok gyermekei számára 10 kros jegyek állanak rendelkezésre, melyek az állatkert és az ott nyilvánosan rendezett látványosságok és mutatványok megtekintésére (a cirkuszt és jégpálya kivételével) érvényesek.

Tartalom.

<i>Hivatalos rész.</i>	Oldal
1. Pályázat állatorvosi pályamunkára	111
2. Szabályrendelet az állatok megvédéséről	112
<i>Nem hivatalos rész.</i>	
1. A jövő nemzedék munkálatai az állatvédelem terén... ..	118
a) A IV. ker. község főreáltanoda dolgozata.	119 125 126
b) A reformátos főgymnasium " " "	130
c) A II. ker. állami főreáltanoda " " "	130
d) A kegyesrendű főgymnasium " " "	137
e) A II. ker. kir. kath. egyet. főgym. " " "	147
<i>Egyleti élet.</i>	
1. Jegyzőkönyvi kivonat az O. Á. E. 1893. évi június 27-iki vál. üléséről	150
2. Jegyzőkönyvi kivonat az O. Á. E. 1893. szeptember 22-iki vál. üléséről	150
3. Belépett tagok	151
4. Meghalt " " "	152
<i>Lapszemle.</i>	
Der Thierfreund. — Rheinisch-Westfälische Thierschutz-Zeitschrift. — Der Thier- und Menschenfreund. — Der Linzer Thierfreund. — Der Anwalt der Thiere. — Androclus	152
<i>Vegyes.</i>	
László főherczeg vadászata. — Figyelmeztető táblák a nagy közönség számára. — Állatkínzás miatt megbüntettek. — Erélyes állatvédő egyesület. — Az anyai szeretet az állatoknál. — Állatkínzások a közönség mulattatására. — A versenylovaglás ellen. — Csernyei Gyula meghalt	153
Az állatkert megtekintése	156

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- e) érdemek elismerése és jutalmazás,
f) tapasztalás alapján idevágó törvények, rendeletek és szabályzatok korszerű fejlesztése.

Tagság.

6. §. Az egyesület tagjai:

1. Alapítók, kik egyszer s mindenkorra legalább is 20 frtnyi alapítvánnyal járulnak az egyesület céljaihoz.

2. Rendestagok, kik 3 évi időtartamra iratkoznak be és 1 frtnyi évi díjat fizetnek. Évenként tagságigazolási bázrát kapnak.

5. Csoporttagok: Ide oly csoportozatok tartoznak, melyek rendszeren csak egy évig állanak fenn. Ilyenek a fi- és női tanodák osztályai, akadémiái és egyetemi társulatok, önképző körök, nyelvi és egyéb egy évre terjedő tanfolyamok. Ezek egy évre együttesen egy frt lefizetésére köteleztetnek; egy évre terjedő bázrát kapnak.

7. §. Az egyesületnek tagja lehet minden feddhetlen jellemű egyén kor- és rangkülömbőség nélkül, a ki az egyesületnek egy rendes vagy alapító tagja által ajánlatott, vagy sajátkezű nyilatkozatot küld be.

A tagság megszűnése.

13. §. A tagság megszűnik:

a) a kötelezett 3 év leteltével, ha a kilépés a titkárságnál legkésőbb a kötelezett 3 évi időszak utolsó hónapjában bejelentetett. Előleges írásban beadandó lemondás nélkül a tagsági kötelezettség további 3 évig tart.

A fiók-egyesületek.

19. §. Vidéken fiók-egyesület alakítására 30 tagnak ily célból való egyesülése szükséges.

A fiók-egyleti tagdíj-bevétel két harmada a fiókot illeti ottani céljai- és szükségleteire, egy harmada pedig a központba szállítandó; ennek fejében a fiók-egylet az anyaegylet kiadványaiban, évkönyvében és egyéb előforduló segélyeszközökben részesül.

Kitüntetések és jutalmazások.

24. §. a) *Tiszteleti tagokká* való választás által; a kitüntetés az állatvédelem terén szerzett érdemek mérve szerint lehet elnöki, alelnöki vagy titkári is.

b) *Dicsérő oklevél* által, melyet az egyesületi tagoknak és nem tagoknak, kiváló működése elismerésül nyújt.

c) *Elismerő oklevél* oly egyének számára, kik az állatvédelmet különös gondnal művelik és általában az állatok védelmére kelnek.

d) *Elismerő nyilatkozat* rendőri közegeknek és oly egyének számára, kik a reájuk bízott állatokkal emberségesen bánnak.

e) Pénzbeli jutalom eselések vagy más alkalmazottak számára az állatok kiváló gondozásáért; rendőri alsóbb közegek számára kiváló szolgálatkészségért és éberségért az állatvédő-egyesületi tagokkal és azok ügyeivel szemben.

Az Állatvédő Országos Egyesület kiadványai.

1. **Védjük az állatokat.** I. Évkönyv az 1882. évre, szerkesztve Herman Ottó főtitkár által. I. kiadvány.
2. **Az állatok védelme.** II. Évkönyv az 1883. évre, szerkesztve Herman Ottó főtitkár által. II. kiadvány.
3. **Állatbarát.** Havi folyóirat 1884 - 1886. Szerkesztve Szallenbach Imre másodtitkár által. III. kiadvány.
4. **III. Évkönyv.** Az 1887. évre, szerkesztve dr. Szalkay Gyula főtitkár által. IV. Kiadvány.
5. **IV. Évkönyv.** Az 1888. évre, szerk. dr. Szalkay Gy. főtitkár által. V-ik, tévesen IV. kiadványnak nyomtatva.
6. **V. Évkönyv.** Az 1889. évre, szerk. dr. Szalkay Gy. főtitkár által. VI-ik, tévesen V. kiadványnak nyomtatva.
7. **Katalog der ausgestellten Objecte in Wien und Köln 1890.** und kurze Geschichte der Thierschutz-Bestrebungen in Ungarn. VII-ik, tévesen VI. kiadványnak nyomtatva.
8. **VI. Évkönyv.** Az 1890. évre, szerk. dr. Szalkay Gy. főtitkár által. VIII. kiadvány.
9. **Az Állatok Óre.** I. év. 1., 2., II. év. 3., 4., 5.
10. **Röpiratok.** 1. és 2. szám. X. kiadvány.
11. **Elbeszélések.** 1. és 2. szám. XI. kiadvány.
12. **VII. Évkönyv.** Az 1891. évre XII. kiadvány, szerk. dr. Szalkay.
13. **Az Orsz. Állatvédő-Egyesület könyvtára.** 1. Ne bántsát az állatot. K. Nagy Sándor, kir. törvysz. bírótól, 200 koronával jutalmazott pályamű. 40 elbeszélés a nép és az ifjúság számára. Diszesen kötve aranyozott felirással 40 kr., fűzve 30 kr. Rózsa Kálmánnál kapható. VIII., Szentkirályi-utca 30. szám.

Lauffer Vilmos kiadásában megjelent:

14. **A libapásztor.** Elbeszélés az ifjúság és a nép számára, írta Seemann Gábor, polgáriskolai igazgató. Az Állatvédő Országos Egyesület által *koszorózott pályamunka.*